Bindley. II Sale - Jan. 1819

9

1498

8/6

James Bindley.

F. S. A.

Stamp =  = Office

London.

1792.

Bindley. II Sale - Jan. 1819

9

1493
8/6

James Bindley.
F. S. A.

Stamp =  = Office

London.
1792.

In Wood's "Athenæ vol: II-
p 917- is an account of
Thos: Gilbert, the Editor
of this Book, with some
curious particulars con-
-cerning both it, & him.

J: B.
1792.

Libellus rarus.



Mandat porro Pontifex (nempe Hadrianus sextus Francisco Cheregato Fabrianensi Episc. Publicis Comitiis 25. Novemb. an. 522. Norimbergæ habitis Nuncium agenti) *ingenue ut fateatur ex Peccatis hominũ maxime* Sacerdotum *&* Præsulum *natam hanc Rerum* perturbationem; *etiam in ipsa* Sancta Sede *ab aliquot annis* abominanda pleraq; *perpetrata, multos fuisse* abusus *in* Spiritualibus, *multos* excessus *in* Præceptis; *denique omnia sic in* deterius *mutata, ut Lues à* Capite *ad* Membra, *à summis* Pontificibus, *ad minores* Præsules *devergens latè se diffuderit, ac* vix unus aliquis repe- riatur rectè faciens, atque ab ea tabe immunis. *Hæc ab ipsius Nuncii Ephemeride transcripsit* Petr. Suav. (*sive Sarp.*) *in Hist. Concil. Trid lat. ed. pag.* 20.

Quæ tunc facies Sanctæ Ecclesiæ Rom. quàm fœdissima! cum Romæ dominarentur potentissimæ æque, ac Sordidissimæ Meretrices, quarum Arbitrio mutarentur Sedes, darentur Episcopi, & quod auditu horrendum, & infandum est, intruderentur in Sedem Petri earum Amasii Pseudo-Pontifices, qui non sint nisi ad consignanda tantum tempora in catalogo Romanorum Pontif. *Scripti. ad An.* 912. *Num.* 14. *Lit.* D.

Et paulo post. Qualesnam veris delectos ab hisce Monstris Presbyteros, Diaconos, & Cardinales fuisse putandum: cum nihil tam Naturæ insitum sit, quàm unumquemque sibi Similem generare.

Dormiebat tunc plane alto (ut apparet) sopore Christus in navi —— Et quod deterius videbatur, deerant qui Dominum sic dormientem clamoribus excitarent Discipuli. —— Et optasse hos omnes Dominum dormiisse semper. & nunquam in Judicium surrecturum.

Deus Æterne, *nisi* vigilares, *quam* male *esset* Mundo? quem Regimus *nos, ego miser* Venator, *& ebriosus ille, & Sceleratus Julius?* Maximilianus *Imp. referente* Prideauxi

K

JULIUS SECUNDUS.

DIALOGUS

Viri cujuspiam *Eruditissimi* festivus sane ac elegans, cujus hoc est Argumentum. JULIUS II. P. M. pulsatis gnaviter post mortem Cœli foribus, ab *Janitore* D. PETRO intromitti nequivit: quanquam dum viveret *Sanctissimi*, atque adeo *Sanctitatis* nomine appellatus, totque *bellis* feliciter gestis *Preclarus*, Dominum *Cœli* futurum se esse speravit; Verum, ut *Satanæ* Mancipium, in imum Barathrum Caco-Dæmonibus traditur detrudendus.

Interlocutores { JULIUS. GENIUS. D. PETRUS.

Lector, risum cohibe.

Editio altera aliquantulum auctior, multoq; emendatior.

Novum Dialogo præfixum est *Colloquium* Dialogistæ, qua fieri potuit, *Exploratorium*, quem *Magnum* illum fuisse ERASMUM conjecturis longe *luculentissimis* efficitur.

OXONIÆ.
Excudebat *H. Hall.* Impensis *Th. Gilbert.* 1669.

JULIUS SECUNDUS

DIALOGUS

Viri cujuspiam Eruditissimi, festivus sane ac elegans, cujus hoc est Argumentum, J u l i u s II. [illegible] post mortem Coeli fores, ab Janitore D. P e t r o intromitti nequit: tametsi dum viveret, Sanctissimus, atque adeo Sanctitatis nomine appellatus, [illegible]
[illegible]
[illegible]
[illegible]



Interlocutores, J u l i u s.
D. P e t r u s.
[illegible]

[illegible]

Novum Dialogo praefixum est Colloquium vel Dialogismus, [illegible] quem [illegible] fuisse E r a s m u m conjecturis longe [illegible] efficitur.

OXONIAE,

Excudebat H. Hall, Impensis [illegible] 1669.

Ad IULIUM II. *Redivivum.*

IRe vel optares tecum tua *Facta* ſub *umbras*,
Sed *purgatrices* paſſa nec iſta *faces*:
Sordeſcis poſt *Fata* Ligur, nam *Julius* exis
A *prælo*, in *Cathedrâ* qui modo *Cæſar* eras:
Has lego dum *chartas*, ſileant *Diplomata* Juli,
Cedit *Colloquio* vel tua *Bulla* tuo.
Hic *falſum* Te Roma Patrem, *verumq;* Nepotem
Te videt *inceſto* Sixtus ab uſque thoro.
Teque *triumphanti*, victrix Bononia *plorat*:
Te gravior *Venetis* nulla *Procella* vadis,
Te *præſente* nequit *rubros* geſtare Galeros,
Rubra Cohors, *flatu* ſtantque, caduntq; tuo.
Tu *Mare* turbaſti totum *Piſcator*; & *undis*,
Non pariter *Petra*, par tua nota *Fides*.
Gallia Te *Peſtem* ſentit, Ferraria *Vulpem*,
Si tibi det *Nummos* hæc, dedit illa *Luem*.
Quæ jam cura *Gregis*! morbo, ſcabieq; laboras
Dum *Paſtor* ſœdas *fædior* inter oves?
Quin Tu pone *pedum*, Paſtoris & exue *Nomen*;
Cum fueris notus *Vir* Gregis ipſe *Caper*.

AD JULIUM.

QUid juvat hoc strepitu *Sedes* turbare *quirin'*, simul ut *trepident* motibus *Astra* tuis?
Martyrus Venetûm *Cœlestia* Tecta *replesti*;
Carnifici credis posse *vacare* locum?
Clave *errante* licet *certe Petrum* esse probasti
Petram; blanda nihil verba, minæve *movent*.
Sedes linque *pias*; agnoscat *adultera Roma*,
Astra, vides, renuunt Te *Dominum* atq; *Deum*.
Attribuit *Latio* Terrarum mensor *Avernum*:
Juli, *hunc*, cum nequeas *Sidera*, jure *petas*.
Triplicis *hic* dominum *Mitræ* triplici *ore* salutet
Cerberus; *hic* charas det quoque *Plutus* opes.
Non erit *Hæreticus* tibi nunc metuẽdus *Erasmus*,
In *lucem* tantis qui trahat ex *tenebris*.

J. V. INK.

JULIUS.

OCyus huc *rapidis* exercitus advolet *Alis*,
Effundant *turmas* nunc mihi castra *meas*.
Julius ille ego sum, *gladio* qui clave *patentes*
Efficiam, *claudis* quas modo, *Petre*, fores.
Addantur plures, *solidis* licet, orbibus orbes,
Cingatur *vallo* pallida Luna *novo*.
Disrumpam *implicitos* Bombardæ *fulmine* muros,
Et cedent *flammis* Sydera victa *meis*.
Disrumpam, — *perii* quis me male perdidit ictus?
Quam longe à flammis Sydera *tuta* meis?
Ah video *sævus* quàm ridet *Erasmus* acerbum;
Crudeli Cœlos abstulit ille *joco*.
Quin *novus* insurgit, novus *acrior* instat *Erasmus*,
Cui videor, vel *sic*, non *satis* esse miser.
Siderea mihi nempe parum est excludier *Aula*,
Ni quoque *Sulphureum* deprimar usq; *Lacum*?
Quam *metuenda* Sago *toga* sit, quæ *carcere* claudit
Æterno victos imperiosa *Duces*?
Pontificem supra *scandit* Doctrina *Supremum*,
Sola regit *Cœli*, sola *Erebique* fores.
Quid non *docta* manus valeat, plus *Clave* potenti,
Plus *gladio* plumam quæ *valuisse* facit?

In Dialogum, Erasmianum *fuisse, jam tandem deprehensum*:

*F*Ratrum turba *Nothum* petulans perstringat *Erasmum*;
Illius, hæc Proles est *Genuina*, Patris:
Imbelles Monachos gracili modulatus *Avena*,
Inde tonis *Tragicis* Arma *Papamq;*, canit:
Bellatorem acris sternit sub Acumine *Pennæ*;
Et Calami *Mucro* plus valet *Ense* Papæ:
Cernitur en *nulli* modo clarus honore *Triumphi*;
Doctos post *Currus*, Julius *ipse*, trahi.
Clavigerum ludunt *Claves*; Cœlique *patentes*
Dans *aliis*, *clausas* invenit *ipse*, Fores:
Sedantique *breves*, quos ipse *accenderat*, Ignes,
Addidit *æternos* altera *Docta* Manus.

Julius *Acta* refert *sua* (*Cæsaris* instar *Julii*)
Solus, qui *Gessit*, *Dicere* dignus erat.
Papa quibus *vivat*, Mores, quibus *imperat*, Artes,
Mirum, quam liquido hæc *parva* Tabella refert!

Pessime Paparum, ne Sævi *Magne* Sacerdos,
Optima non aliter *Fabula* factus eras.
Nempe bonum *Cathedra* nec te quis dicet, Iuli,
Te neque *Colloquio* dixerit esse *malum*:
Moribus orta *malis* sic Lex *bona*; sic tua, *pulchrum*,
Larvalis Facies cernitur, *Artis* Opus.
Plus nihilo *Ænean* laudavit Musa *Maronis*,
Heroem Cæcus *Mysta* vel ille suum;
Nobile quam, Juli, te *nobilitavit* Erasmi
Ingenium (*Mundus* Nobile *siquod* habet.)
Nempe *tibi* Calamo, quo Cœlum *occludit*, eodem
Notum de *Vitiis* Nomen ad *Astra* vehit:
Luce sed *Æterna* donavit & *Alter* Erasmus,
Æternas meritum dum premit in Tenebras.

Super Dialogum bene prolixum, breve Colloquium, Dialogi potissimum Authori rimando destinatum. Colloquentibus Critobulo, Bibliopola.



CRit. *Isthæc, (ni fallor)* Bibliopolæ *quem quæro, nova est* Officina, *nec illum tamen intus aspicio; verum* apertis *foribus, non prodiisse eum* foras, *sed* intra *se in Domum recepisse, autumo. Heus hui! ubi ubinam ille est, qui hic habitat*, Magus? *Opprtune admodum salutandus ades. Bib. At num, quod detonantē modo inaudivi*, Magi *Nomine*? Magosne *quæso, inter* Bibliopolas, *præsertim* Oxonienses, *quærendos censes? Crit. Imo &* inveniendos, *te saltem, qui Voti sui compotem fecisti* Julium, Atque nunc quoque (*inquit pag.* 10.) utinam Magus aliquis me in vitam restituat. *Te (inquam) qui* lx. prope supra c. jam annos mortuo, *hoc illi tandem præstitisti* Officium, *quid quæso* Mago *minus suspicari queam? Bib. Ipsum sanè Julium* Luciferi *permisimus Generalem agere apud Inferos* Vicarium, *utpote huic multo aptiorem* Muneri, *quam* vicibus *istis*, Spiritui Sancto *propriis*, Christi *in Terris, gerendis*: Dialogo *solum (si bene unquam apud* Nostrates *noto, oblivione saltem non* longiori, *quam* altiori *sepulto)* è tumulis *suscitando, recentique, (qua dignus est)* vitæ *restitnendo operam (eamque satis*

 honestam)

honeſtam) *impendimus: Verum ſi quid* Magica *valerem* Arte, *te* Δαίμονα *plane* Criticum, *meum jam infra* circulum *nactus, quot vexato Quæſtionibus Reſponſa tibi extorquerem? Crit. Conſulturus fortean, ut* Hermolaus *olim* Barbarus *nactus colloquium* Dæmonis, *quid ſibi velit* Ariſtotelis Ἐντελέχεια? *Bib. Imo ne latum quidem Pedem* Dialogi *Pomœria conſultando tranſgreſſurus, quem è* Preli *utero (ut in* humanis *etiam fit Partubus)* lachrymantem *expreſſum, deterſa nondum* facie, *ad tuas (vere mihi* amiciſſimas) *tranſmiſi manus. Crit. Aſt ego vel ſic* lepidam *Libelli* frontem *ſubridens primum intutus, avidis mox oculis* Totulum *devoravi; cum* Gaudio *legi, abſque* Tædio *relegi: Ac proinde cum Amicitiæ noſtræ* Vinculis, *tuorumque in me Officiorum* obligationibus *Vim quandam pluſquam* Magicam *haud* invitus *ineſſe ſentiam, tuum eſto* percontando *præire, Ego (qui planè* Da[illegible] *ſum, non* Ædipus, *quem velles, Criticus)* reſpondendo *ſequi adnitar, quoad potero. Bib.* Immerito, *prorſus hac facta* mihi *gratia; De* Dialogo *imprimis* ſic perlecto *quænam tua eſt* ſententia? *Crit. Plane optima:* Nigrum, *ut aiunt, ſuo* Rubro *(quod Librorum pauciſſimis* nunc dierum *editis contingit) per omnia* reſpondens *reperi; Dialogum ſcil:* feſtivum *totum, ac* elegantem; *Summique Pont: Rom:* Genium, *atque* Ingenium, *Vivendi* Mores, *Regnandique* Artes *parva in* Tabella *non* obſcure

obſcure *adumbrata*, *ſed* vivis, *quod aiunt*, *coloribus omnia* adamuſſim *deſcripta exhibentem*: *atque adeo aliis* Cordi, *tibi* Commodo *futurum auguror*. Bibl. *Imo* mihi *maxime futurus eſt* Cordi, *ſi & Commodo*: *Cor enim eſt* Bibliopolæ *Commodum*: *Salva res eſt*: *Verũ Naſcentis recens Bibliopolæ cum primum*, *uti* par *erat*, *conſuluiſti jam* paucis *Commoditati*, *Curioſitati* pluribus *ſatisfaciendæ proximus detur locus*: *Quo tempore*, *qua occaſione*, *quo denique ab Authore conſcriptum exiſtimas Dialogum*? Crit. *Arduis hiſce in Critica Quaſitis*, *quo clarius ſatisfiat cumulatiuſque*, Eraſmi *Epiſtolas*, *ſuis ſubductas ſedibus*, *huc mihi adporrigito*; *ex iſtis enim*, infitiſque *ipſius Dialogi* Criteriis *me*, *tanquã ex* Tripode, *poſtulatis tuis reſponſurum ſpero*. Bibl. *Vin' utrumque Volumen*? Crit *Primum* (*edit. Fleſheriana*) *omnes habet Eraſmicas*, *noſtroque igitur ſufficiet Inſtituto*. Bibl. *Primum en tibi Volumen*. Crit. *En tibi vero ex lib.* 12. *Ep.* 1. *Quæſitis duobus primis ut ſimplex*, *ita & breve Reſponſum*: Is (*Dialogum intelligit*) ut ex Argumento ſatis conſtat, ſcriptus eſt odio Divi Julii Pont. Max. *Occaſionem vide*: Schiſmatis tempore (*ſchiſmatis ſcil.* illius *ut Julio vivo orti*, *ita & mortuo aliquandiu manentis*; *ut utrumque ſatis liquido ex Dialogo patet*) *Scribendi* Tempus (*Vivone enim adhuc*, *an mortuo demum Julio ſcriptus ſit*, *nihil habemus ſatis explorati*)

 minus

minus licet definitum *agnosce*. Bibl. *Agnosco, & gratulor; magis adhuc de* invento *itidem* Authore *gratulaturus*. Crit. *Hic* labor, *hoc* opus *est*. Aliorum *primo Sententias ex* Erasmo *referam, dein perpendendam prolaturus &* meam. Bib. Vtrisque *interim Auribus* arrectis *auscultaturus adsto*. Crit. *Quin &* Oculis *etiam attende, quæ præ oculis est*, Epistolæ: Quidam (*inquit Erasmus*) testabantur Hispani cujuspiam esse, sed suppresso nomine; Rursus alii Fausto Poetæ tribuebant; Alii Hieronymo Balbo. Bib. *Harum vero quænam tibi arridet Sententia?* Crit. Nulla *hercle* omnium *mihi placet*; *nec* Erasmo *etiam* referenti *placuisse* ullam *credo, licet* alios *ita credidisse illi tunc temporis perplacuisset forsan maxime*. Bibl. *Eo autem enixius* animi tui *hac in re Sententiam expecto*. Crit. *Mihi sane* Erasmus *ipse pro* indubitato *habetur* Authore. Bib. *At quibus ducto* Argumentis? *Mihi equidem non desunt ad* credendum *valida*, Jucundum *scil.* & (*Potentius adhuc* Bibliopolæ Topicum) *Utile*: Togatæ *enim quisnam* Gentis tanti *securus Authoris*. Insolentis *adeo Argumenti Dialogum* quantivis *redimendum non putaret? mihi ergo ad* credendum, *ut vides, paratissimo quænam tibi Rationum Momenta ad* probandum *suppetunt?* Crit. *Nec* pancis *nitor, nec* levibus *conjecturis*. *Principio* Dialogorum Ἀρχαιτέκτων *quem superius, hoc nostro, novit seculum*

pene

pene solus, longe maximus erat Erasmus. Deinde hujus Dialogi Authorem nec Pontificiorum totum, nec totum Protestantium partibus addictum, sed Semi-Papistā fuisse luculenter satis ex Dialogo patescit: talis vero & ipse olim erat, hodieq; pingitur Erasmus. Rursus acriter admodum oblique licet, in Monachos tam Franciscanos, quā Benedictinos invehitur Dialogista: Seculo autem (quo floruit) proxime elapso, quis, quæso, Monachorum Μάστιξ plane Malleusq, præter Erasmū? Nec in Monachos solum, ut par erat, liberius sed & in Monarchas, quam par erat, licentius semel locutus, nempe prioris edit. pag. 14. (tua enim prudens dispunxit) vel inde satis se prodit Author in Libera oriundum Repub. talē vero fuisse Erasmo Patriam nemo ignorat, nisi quis forte sciens Erasmum, Roterodamum nesciat. Porro Dialogi scribendi Occasionem ipse (qui optime omnium novit) asserit Erasmus in Julium fuisse Authoris Odium. Eorum autem omnium, qui Papæ nuncium plane non remiserant (dignique utcunque erant in minimam Competitionis hujus partem cum Erasmo venire) cedo, si potes, quempiam adeo exacerbati odio in Juliū animi, ac ipse erat Erasmus: Hoc tibi quo constet luculentius, consule adnotatas ad marginem Epistolas, quorum omnes ad Verbum Locos eo spectantes huc transcribere longius esset, quam ferat brevis, qua fieri potuit, Dialogi ratio: Loci tamen unus atque item alter, unde

Lib. 2. e 1. 28. Lib. 8. e 9, 17, 2

novæ

novæ *etiam desumendæ sunt conjecturæ tam levi* digito (*ad marginem scil.*indigitando) *non sunt prætereundi. Primus occurrit lib.* 29. *ep.* 9. *ad* Buslidianum : In præsentia quidem in Italia mire frigent studia, fervent bella; Summus Pontif. Julius belligeratur, vincit, triumphat, planeque Julium agit. *Præter* Dicterium *satis* aculeatum *in* vivum*etiam* J*ulii caput vibratum, dat* : *est* Ep. Bononiæ 15. *Cal. Dec. An.* 506. *eo* Loci,*&* *sub id*Tempus, *quibus splendidissimus agebatur à* J*ulio* Triumphus, *tantopere ab eo in Dialogo* decantatus;*ex quo autem* spectato Er*asmum, ni faller, incessit Dialogi scribendi* Impetus ; *quem vero non ita multo post revera* Scriptum *auguror* (*in istam enim partem* Voti *propendet, si non &* Judicii *pondus, Julio adhuc* vivo *fuisse conscriptum.*) *Et in Epist. ad Campeg: Card. primum præfata* (*cui valde etiamnum te intentum video*) *dat. an.* 519. *Cal. Maias.* Ante (*non quam* multo *ante*) 5. annos *subdolus dicit* Er*asmus* se degustasse potius,quam legisse: *Nempe* suum *ipsi Dialogum nihil erat* Legendi opus: *sin suus* reipsa *non fuisset* (*sic notum est scil. Erasmi Ingenium*) *cum semel* degustasset, *ausim dicere, sibi ab eo iterum atque iterum legendo* (*plusquam* egomet *mihi*) *se neutiquam temperare potuisse, utpote eorum nulli quos pro suis agnovit, ullatenus concessuro. Ad Buslidianum autem illud haud leviter animadvertendum velim*

lim. Belligeratur Julius: Belligeratur *forma* Deponenti, *qua & usus est* Dialogista, *p.* 41. *hæc vero Verbi illius forma Erasmo ut* peculiaris, *ita & perquam* familiaris, *nulli, cuius memini, aut* Classicorum veterum, *aut etiam* Recentiorum *purioris, cum* Erasmo, *Latinitatis* Magistrorum *ullo est in* usu. *Nec* inusitata *aliis* unius *solum verbi forma*, tota *ad verbum pene eadem* sententia (*in* Re *prorsus eadem*) *Erasmo cum Dialogista plane est* Communis: Quo Major, *modo malus etiam*, eo perniciosior; *hanc* Dialogistæ *sententiam pag.* 19. *cum* Erasmiana *illa* (Julium *etiam oblique vellicante*) *collatam cupio Lib.* 2. *Ep.* 1, *ad Leonem*. Quo major est potestas, hoc perniciosior, si inciderit in hominem vel stultum, vel malum. *Adeone vero aut* Verborum *indigus, aut inops* sententiarum (*utroque, si quis alius, genere* locupletissimus) *censendus est* Erasmus, *ut ad* (obscuri *nescio cujus* Dialogistæ *Ostium* emendicando *quæreret*. Bib. *Imo illam* Dialogistæ *sententiam censendum est potius ab* Erasmo *mutuo acceptam*. Crit. *Nequaquam; neque hoc patitur* Calculus *ex ipso Erasmo supputandus; data est enim hæc ad Leon: Ep.* 3. *Cal. Mai. an.* 515. aliquot *saltem* annis, *posteaquam scriptus est Dialogus. Si Dialogista non sit Erasmus*; Erasmus, *non Dialogista* Plagii *Reus sit oportet. Quin tu* Musices *haud* Ignarus *attende, quam, in* eandem *dictæ modo Sententiæ*

Chordam,

Chordam, *in* Sono *pene* συμφωνίαν, *penitus in* sensu ἀφωνίαν *Erasmus cum Dialogista porro colat:* *E regione frontibus sibi invicem adversis* (*optime alioqui consentientes*) *exhibeo Sententias*, *quo facilius de* Concentu, *feliciusque* Judicium *feras*

Vide

Erasmum l.2.ep. 1. *ad Leon. Leoni simul* adblandientem, *Juliumque eadem opera Sugillantem.*

Alii laudibus vehant Bella *â Julio* 2°, *vel* excitata *gnaviter*, *vel* gesta *feliciter*; Victorias *Armis* partas *recenseant*; Triumphos *Regaliter* actos *celebrent*. *Et paulo post*: *ut* maximum *declararit Julium* totus *pene* Orbis *in Bella* excitatus.

Nunc tuā Bonitatē *magis sentimus cū nobis expressius Christi*

Dialogistam pag. 42, 43, 44 *Julium acriter insectantem.*

Gloriaris te plurimū potuisse ad discindenda Fœdera, *ad Inflāmanda* Bella, *ad* Strages *Hominum excitandas.*

At fieri potest, ut Bellorū Incendium *per te excitatū universū deniq;* Mundū *corripiat*

Qui orbem universum *ad teterrima Bella* concitaris.

Qui Christi Vicarium *se facit, eum oportet ad illius* Exemplar

refers

refers Imaginem, *cujus haud dubie* Vicem *geris*; *posteaquam ad summam* Bonitatem, *summamq;* Sapientiam, *par accessit* Potentia.

Nihil potest accidere Pestilentius, *quam si* Pravitas, *ac* Stultitia *summi* Magistratus *armetur* Authoritate.

quam proxime accedere. Est in illo Summa potestas, *sed cum Summa* Bonitate *conjuncta*; *est summa* sapientia, *sed* simplicissima.

In te potestatis *Imaginē video cum summa* Malitia, *sūmaq;* Stultitia *copulatā*, *Quod si* Malorū princeps *Diabolus* Vicariū *sibi cupiat* ubrogare, *quē potius asciscat quā* tui similē.

Bibl. Concentum *agnosco multo magis* Symphonicum, *quam* intacta *unius* Barbiti *chorda cum alterius chorda ejusdem toni* pulsata *servare solet.* Crit. Eandem *igitur* (*quod huic proximum est*) *agnoscas* doctam *Manum utrobique præterlabentem Nervulos* diversæ *solum* Chelyos (*pro diverso scil. Epistolæ Decoro, & Dialogi servando*) Bibl. *Nec* dulcius *tamen edentem* Melos, *quam hæc tua creare videtur instituta* Sententiarum *utrinque* Comparatio; *quam ideo ad* Serum *usque* Vesperum *utinam & possis, & velis* producere. Crit. Hæc *sane, ad quæ jam Digitum meum tuumque oculum intendi, longe omnium*

um luculentissima *sunt*, *nec desunt tamen alia sententiarum hinc inde communium* obscuriora *paulo* Vestigia, *quibus* Cane *adhuc Critico admodum* Veterano *nihil opus est*, *ad* Erasmum *Dialogi Authorem* subodorandum. *Repete igitur imprimis, ad* Buslidi: *illum praegnantem* Κειτικὸν *locum*: *Julius belligeratar, vincit, triumphat*, planeque Julium Agit. *Istis tecum ana advectis, Dialogi pag*: pete 33. *quo loci quam tibi similia, ne dicam eadem, occurrunt, vide*: *Ubi jam Res in eum propemodum Locum deducta sunt, in quem volebam, supererat*, ut vere Julium Agerem. *Nec* illa *deinde sicco prorsus pede* transeunda *duxi*; Si Judæus ille Medicus (*Personatus ait p.* 10. *apud Dialogistam Julius* suum *illi merito sic* honorem *deferens*) qui diu mihi vitam Arte sua prorogarat, amplius proferre potuisset. Mortale *scil. in Julium Erasmi* Odium, *ita & in* Medicum *istũ redundavit*, *ut hæc ei in* sua *ipsius* Persona *loquenti verba expresserit* (*Lib.* 8. *Ep.* 9. *ad Ammonium*) cui succenseam nisi Verpo illi τῦ Ἀρχιερέως ἰατρῷ qui quidem aut parum Artifex est, aut prorsus effætæ sunt Anticyræ. *Vox scil*: Artem *Medico, quia Julio* Vitam *Arte Medica* prorogatam *invidentis*: *Loquentium distingue Personas, atque hæ quoque conspirabunt sententia*; *nec inter se modo, sed & in Erasmo Dialogi Authore constituendo*: *Neque ista, quæ confestim inibi sequuntur*, sed ipsa Fata viam inveniant

minus

minus videantur perpendenda, si cum istis Dialogistæ pag. 9. conferantur. Deturbaturus & Hispanos (nam huc ibam) nisi me Fata terris eripuissent. *Dic libere Bibliopola, annon idem, &* effusi *Voti, &* enarrati *(vel* quasi *enarrati) Facti censendus est Author? Imo an non omnes, quas inter comparationem instituimus (vel ipsa de facie)* Sororiæ *prorsus videntur Sententiæ,* Parentemque *ideo sibi jure merito vendicare* Erasmum? Bibl. *Poeta mihi responsum suggerit,*

—Facies non omnibus una,
Haud diversa tamen, qualis decet esse Sororum.

Crit. *Quin* istis *quid immoramur?* Inventio, Judicium, *Sermonum* elegantia, *Rationum* Arguția, Diverbium, Sarcasmus, Lepos, Filum *orationis, &* Textura *omnia palam* Erasmiana *sunt.*

Bibl. Rationes *fateor* plusquam probabiles, *& si non* ipsas *quidem* Demonstrationes *(quas nec ferat fortean* Argumenti *Ingenium) Demonstrationibus certe* proximas. *Veruntamen animo meo unius, atque item alter* eximendi *restant* scrupuli; *sed* Molestiæ *magis* tædioque *hoc tibi futurum vereor, quam ut* hanc *etiam faciendam mihi expectem abs te* gratiam. Crit. E*go vero mihi primum expecto* proponendos, *mox & tibi* ponendos *spero Scrupulos*. Bibl. *Annon* Era*smus ipse Dialogi (tanquam partus* Spurii *ad* Limen *suum positi)* Parentem *se negat?* Crit. *Prima quidem facie, in ista ad* Camp. Card. * *Alteraque*

* *Lib. 13. Ep. 19.*

ad

ad Tho. Morum (*nostratem*) *Epist* speciem *præ se fert* negantis, *sed negantis* frigide; *nosti autem, quod in veteri est Proverbio*; *Qui* frigide *negat*, consentire *videtur*. Bibl. *Quin* Erasmo *solenne forsan erat* vehementius *nihil*, apertiusve *negare*. Crit. *Adeo* falsa *est hæc* conjectura, *ac quæ* falsissima; Aperte *satis*, *pari casu*, *hacque in ipsa ad Campeg: Epist*: Lutheri *librum* suum *esse negat*, Initio, *inquit*, meum esse dictitabant, cum illic nec unus apiculus sit meus: *Nec animo solum* apertiori, *sed* Vehementiori *etiam Accentu*, spirituque *fervidiori id ipsum alibi præstat*: Non dubitem omnes Diras imprecari Capiti meo, si quisquam est Lutheri tam exiguus libellus, quem totum perlegerim, si in omnibus, qui illi tribuuntur, ulla Syllaba mea est. *lib. 17. ep. 14. ad Paul. Bombasium*: & *paulo post*, Aleander indicavit mihi tribui duos libellos, quorum altèri Titulus est Eubulus, alteri Lamentationes Petri; Emoriar, si unquam mihi fuerat auditus Titulus, antequam ille protulisset. *Viden' ut non* directe *solum*, *sed* & fervide *item* negare *potuit* Era*smus*, *ubi potuit* & vere: *Julium esse suum nec* fervide, *nec* directe *quidem negare voluit, quia non nisi* falso *potuit*. Bibl, *Quorsum igitur profusio hæc tot* Argumentorum *veri Authoris opinionem à se* amolientium? Crit. *Dicam equidem quod* sentio: Veracior *erat Erasmus, quam ut* negaret, prudentior, *quam*

ut

ut agnoſceret; *præſertim rigidis duobus* Papiſtis *Campeg: atque Moro*, *quorum iſte* ſupremæ *Romani Pont.* poteſtati *tuendæ ſtrenue* propugnabat; *Ille ſibi* acquirendæ *avide* inhiabat. Bibl. *Verum en tibi* Eraſmum *Campegio diſertis verbis negantem* ſuam eſſe Phraſin. Crit. Phraſin *forte ſuam* conſulto *aliquantillum* diſſimularat, *at* cæcus *plane ſit oportet in Re* Critica, *qui pone* tenuem *adeo diſſimulatæ Phraſis* larvam, *Eraſmum non* videat; *nec ipſe interim*, *ut vides*, *diffitetur* *Eraſmus*, *quin* Oratio nonnihil referat Eraſmicum; *cum revera nihil referat* non Eraſmicum, *præterquam quòd* Eraſmus *forte* diſſimulaverat. Bibl. *Veniam obſecro*, *des meæ vel Imperitiæ*, *vel Curioſitati jam ultimo quærenti: Quid tot* fictis *Authoribus* (*ſi modo fictos* omnes *norat*, *ſemetipſum autem* verum *Authorem*) tributum *diceret Dialogum*? Crit. *Nimirum*, *ut in tanta* fictorum *turba* (*ſic enim ſua interfuit*) Verus *ipſemet Author* ſecurius *deliteſceret*. *Verum cum tu jam* percontandi *demũ finẽ feceris*, *mihi unum hoc ſciſcitanti* reſponde: *Unde* præſtantiſſimi *hujus Dialogi* excudendum *nactus es* Exemplar? *Nam vix unum aut alterum* Mare *huc noſtrum tranarunt* Britannicũ; Jeſuitis *forte pro* Arte, *ut audio*, *iſtis* (*alias inter quamplurimas*) ſolenni, *omnia*, *ubicunque Gentium eſſent reperienda*, *ſedulo* præementibus; *non tam eo conſilio ut* ſibi *compararent*, *quam ut* nobis *tantũ*

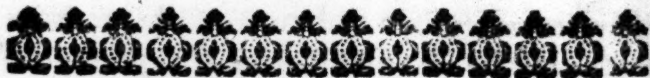
Theſaurum

Thesaurum *adimerent*. Bib. *Nactus sum (colendissimi Amici munere) ex Instructissima* viri Illustrissimi *Bibliotheca*, bonarum *omnium literarum* Cultoris *pariter, ac* Fautoris *eximii*; *præsertim* Proprietatis *Latiæ*, Puritatisque *nihilo infra* Togatorum *optimos (multo supra* Equestris *sui ordinis, quos novi*, Maximos) Magistri; Nomen *interim, pro* Candore *tuo*, reticendum *quæso permittas, cum*(Amico *peregre longum iter profecto) nihil quicquam hac adhuc in parte, de* Equitis amplissimi *Voluntate exploratum habeā*: Julium *alioqui* Bellatorem *de* Reb. pub. *à se* Regibusq; *victis toties olim* triumphantem, *ad illius* Nominatim *Pedes provolutum (in* Epi*stola nempe Dedicatoria*) Patrocinium *supplicem modo obtestaturum stitissem*. Crit. *Nisi tuam satis probarem* Prudentiam, *meam nimium* Imprudentiam *proderem; eademque sat scio* consulta *te usurum in Arcanis* Taciturnitate, *si quid itidem de Dialogi in* Piscem *pene (abrupte satis intelligas obtuseque) prius desinentis adjecto nuper* Colophone *(eoque reliquo, quod mihi videtur, Dialogo jam neutiquam indigno) consulerem : Itaque Val* — Bib. *Plane, quod res est, sentis, me nec hic quidem* invito *quidquam* Authore *ausurum*; Vale *tamen tuum ausus sum (nimium palam impudens) vel* semiprolatum *interrumpere; nec, inopinata hac oblata mihi ansa, missum te facturus, priusquam (ruptis omnibus &* Fidei *tibi data, ac* observan-

tiæ tibi debitæ Vinculis) postremo tandem, nempe post ultimo meũ, quæsierim, quid sibi velit, in Dialogo præsertim Erasmiano, Cauda, capitiq; ac corpori (Epilogus, intelligo, Prologo, totiq; præterea Dialogo) sic prorsus absimilis? Cri. Liceat mihi jã nimiũ plane festinanti vel uno, eoq; tumultuario, dicere verbulo: Indiciũ opinor minime flaccescẽtis Nobilis Erasmo Ingenii, sed vel fluctuantis consciẽtiæ an suo absq; peccato licuit, vel vacillantis ei prudentiæ Argumentum an suo sine periculo potuit Julium, ludicre satis jam Cœlo exclusum, lascivienti etiamnum audacius calamo aut mortuum damnare, aut vivum etiam fortassis prædãnare (omnium licet dum viveret perditissimum) æternæ, ipsa in Gehenna, perditioni subeundæ; an satius faceret, consultiusq; mitius aliquanto de illo statuens, temporariis scil. (quos forte Erasmus etiam ipse, non omnia videns, credidit(purgandum Ignibus tradere. Hæc inter cogitata (quæ novæ, quisquis erat, Coronidis Fabrũ neutiquam tenuere suspensum) animi dubius hærens Erasmus, Cœlo solummodo exclusum. nec Tartaro adhuc, necdum Purgatorio concludendum misit, sed inter utrumq; (quid de se statuendum foret incertum) hac illac errabundum (ut Cœlum inter Orcumque Erasmum ipsum Papicolæ depingunt pendulum) abrupte satis dimisit Julium. Valeas jam tandem (Vale meum me passurus eloqui. Ingeniose Biblipola; multosque hujus similes

Li-

Libellos typis Librosq; mandes. Bib. *Valeas, Critobule Insignissime, valeas, sed* meis *prius bene onustus* Gratiis, *qui* Dialogo *meo* Authorem *suum Erasmum*, Authori *suo Erasmo* Dialogum *meum* (*in* Gratiam *meam* Commodumque) *operose adeo* vindicasti, *juste adeo* restituisti.







INTERLOCUTORES JULIUS II. GENIUS, ET D. PETRUS.


ULIUS II. P. M. Quid hoc mali est? non aperiuntur *fores?* Opinor aut *mutatam*, aut certè *turbatam seram*. GENI. Quin potius vide, ne tu non attuleris *clavem* quam oportet; neque enim eadem aperitur *hoc ostium*, qua *arca numaria*; atque adeo cur non utramque huc attulisti? nam ista quidem *potentiæ* clavis est, non *scientiæ*. JUL. Imo mihi præter *hanc* nulla unquam fuit: neque video quid opus sit *illa* quum *hæc* adsit. GEN. Nec ego sane. nisi quod interim excludimur. JUL. Effervescit mihi bilis, pulsabo fores. Heus heus, aperite hoc actutum aliquis ostium. Quid hoc rei est? nemon prodit? quid ita cessat *hic janitor*? stertit opinor adprobe potus. GE. Ut hic ex se metitur omnes. PE. Bene habet quod *portam* habemus *adamantinam*, alioquin fores hic, quisquis est, perfregisset, *Gigantem* aliquem, aut *satrapam*,

urbium everſorem oportet adeſſe. Sed ô Deum immortalem, quam hic *cloacam* olfacio. Non ſtatim aperiam oſtium, ſed hic è feneſtella cancellata proſpectans, quid *portenti* ſit cognoſcam: *Quis* es? aut *quid* tibi vis? JU. Quin tu fores aperis quantum potes? qui ſi tuo fungi voluiſſes officio, obviam oportuit veniſſe vel univerſa *Cœlitum* pompa. PE. Satis imperioſe. At tu mihi prius exponito quisnam ſis. JU. Quaſi vero ipſe non videas.

PE. Videas? Ego verò novum & hactenus non viſum *ſpectaculum* video, ne dicam *monſtrum*.

JUL. At ni plane cæcus es, agnoſcis opinor *clavem* hanc, ſi quercum auream ignoras, Et vides *triplicem coronam*, nec non undique gemmis & auro lucentem *pallam*. PE. Equidem argenteam *clavem* utcunque agnoſco, licet & *ſolam*, & multo diſſimilem iis quas olim mihi *verus* ille *paſtor* eccleſiæ tradidit *Chriſtus*. Porro *Coronam* iſtam tam ſuperbam, qui quæſo poſſim agnoſcere? quam nec *barbarus* unquam *tyrannus* auſus eſt geſtare? Nedum is qui *huc* admitti poſtulet. Nam *palla* quidem iſta nihil me movet: qui *gemmas* & *aurum* perinde ut *rudera* ſemper calcarim, atque contempſerim. Sed quid eſt hoc? video paſſim & in *clavi*, & in *corona*, & in *palla* notas ſceleratiſſimi *cauponis*, & *impoſtoris*, mei quidem *prænominis*, ſed non *inſtituti*,

instituti, *Simonis* potius quem ego quondam Christi præsidio dejeci. JUL. Mitte *nugas* istas, si sapis: nam ego si nescis, sum *Julius* ille *Ligur*, & agnoscis, ni fallor, duas literas. *P. M.* nisi omnino literas nullas didicisti. P. E. Significare opinor, *Pestem Maximam*. GE. Ha ha he, ut hic *divinator* rem acu tetigit. JUL. Imo *Pontificem Maximum*. PET. Vt *ter maximus* sis, ac magis etiam quam *Mercurius* ille *Trismegistus*, huc non recipieris: nisi fueris *optimus*, hoc est *sanctus*.

JUL. Atque adeo si quid ad rem pertinet appellari *sanctum*, nimium impudens es, qui mihi cuncteris aperire fores: cum tu tot jam seculis tantummodo *sanctus* dicaris, me nullus unquam vocarit, nisi *sanctissimum*. Extant sex millia *bullarum*.

GE. *Vere* bullarum. JU. In quibus non semel *sanctissimus dominus* nominor, imo jam *sanctitatis* nomine denotabar, non *sancti*: ut quicquid mihi libuisset. CE. etiam *temulento*. JVL. id *sanctitatem* sanctissimi Domini *Julii* dicerent fecisse.

PE. Quin tu igitur ab istis adulatoribus *cœlum* postulato, qui te *sanctissimum* fecerunt, & iidem tribuant *felicitatem*, qui dederunt *sanctitatem*. Quanquam usque adeo nihil interesse censes, *dicaris* sanctus, an *sis*? JUL. Irritor. si vivere modo licuisset, ego tibi istam nec *sancti-*

tatem inviderem, nec *felicitatem*.

PE. O *vocem* sanctissimæ mentis *indicem*: quanquam & alioquin ego te jamdudum oculis totum collustrans, multam *impietatis*, nullam in te *sanctimoniæ* notam animadverto. Quid enim sibi vult novus iste *comitatus*, tam non *pontificius*? nam viginti ferme millia tecum adducis: nec ullum in tanta conspicio turba, cui vel *vultus* sit *Christianus*. Video teterrimam hominum colluviem, nihil præter fornices, temetum, ac puluerem bombardicum olentium. *Latrones* conductitii mihi videntur, vel *larvæ* potius *tartareæ*, huc ab *inferis* erupisse, ut *cœlo* bella moveant. Jam teipsum quo magis ac magis contemplor, hoc minus ullum video *Apostolici* viri vestigium. Principio quid hoc *monstri* est, quod cum superne *sacerdotis* ornatum geras, idem intus *armis* cruentatis totus horres, crepásque? Ad hæc, quam *truces* oculi, quam *contumax* os; quam *minax* frons, quam *elatum* & *arrogans* superciliũ. Nam *pudet* dicere, ac *piget* interim videre, nullam corporis partem non conspurcatam notis *prodigiosæ*, ac *abominandæ* libidinis. Ut ne dicam, quod etiamnum totus & ructas, & oles *crapulam*, & *temetum*, ac mihi quidem modo *vomuisse* videris. Utique is est totius corporis habitus, ut non tam *ætate*, *morbisve*, quam *crapula* vietus, marcidus, ac fractus videaris. GE. Ut graphice hunc suis depinxit

pinxit coloribus? PE. Tametsi video te jamdudum mihi *supercilio* minantem, tamen haud queo reticere, quod sentio. Suspicor pestilentissimum illum *Julium* ethnicum ab inferis rediisse *personatum*, ut me rideat: adeo tibi cum illo conveniunt omnia.

JUL. *Ma. di. si.* PE. Quid dixit? GE. Iratus est. Ad hanc vocem nemo *cardinalium* non fugitabat: alioqui *fustem* illum *sanctissimi* sensurus, præsertim à *convivio*. PE. Tu mihi videre probe callere sensum hominis: proinde dic mihi, quis es?

GE. Ego sum *magnus* ille Julii *genius*. PE. Imo *malus* opinor. GE. qualiscunque sum, *Julianus* sum. JUL. Quin tu *nugas* istas missas facis, ac *fores aperis*? nisi mavis *effringi*; quid multis opus est? vides *cujusmodi* ducam *comites*? PE. Sane video *latrones* exercitatissimos. Verum ne sis inscius, hæ *fores* tibi sunt aliis *armis* expugnandæ.

JUL. *Verborum* inquam, jam satis. Ni *propere* pares, excommunicationis *fulmen* vel in *te* torquebo, quo summos aliquando *reges*, atque adeo *regna* terrui. *Bullam* vides jam in hæc paratam? PE. Quod malum *fulmen*, quod *tonitru*, quas *bullas*, quas *ampullas* mihi narras obsecro? nam istorum nihil unquam *audivimus* à Christo. JUL. At *senties*, nisi pares.

PE. Si quos olim istis *fumis* territasti, nihil ad

 hunc

hunc locum,hic *veris* agas oportet:*benefactis*,nō *maledictis* hæc arx *expugnatur*. Sed quæso te, tu mihi fulmen *excommunicationis* minitaris?dic quo jure? JUL.*Optimo*,quando jam *privatus* es, nec aliud quam quilibet *privatus* sacerdos, imo ne *sacerdos* quidē,utpote *consecrandi* impotens.

PE.Nempe quia *mortuus* opinor. JVL.Videlicet PE.At ista quidē ratione,nihilo mihi præstas *plus* quā *mortuus* JV.Imo quamdiu *cardinales* de novo *pontifice* subrogando litigant, mea est *administratio*. GE.Vt adhuc *vita* somnia somniat. JV.Sed jam aperi inquā. PE. Ni *merita* narras, inquam,nihil agis.JVL.Quæ *merita*?PE.Dicam. Excelluisti *doctrina sacra*? JVL.Minime:nec hoc vocabat tot occupato *bellis*:verum abunde satis est *fratrum*,si quid hoc ad rem pertinet.

PE.Ergo vitæ *sanctimonia* multos Christo lucri fecisti?GE.*Tartaro* quā plurimos. PE. Claruisti *miraculis*? JV.*Obsoleta* loqueris. PE. *Pure* orasti & *assidue*? JV. Quas *nugas* hic gannit.PE. *Jejuniis* quoque *vigiliisq;* corpus emacerasti.

Ge. Desine quæso frustra hæc apud hunc, ne ludas operam. PE. Ego alias *egregii* pontificis *dotes* non novi:si is habet magis *apostolicas*,narret ipse. JV.Quanquam indigna res est,*Julium* illum omnibus antehac *invictum*, nunc *Petro* cedere,ut ne quid aliud dicam,*piscatori*, ac pene *mendico*, tamen ut cognoscas cujusmodi contemnas *principem*, audi jam paucis. Principio

Ligur

Ligur ſum, non ut tu *Judæus*; unumque mihi vel hoc tecum eſſe commune doleo, quod *naviculator*, aliquando fuerim.

GE. Nihil eſt quod graviter feras, nam hic quoque permultum intereſt, quod hic *victus* parandi gratia piſcabatur: tu ad *ſtipem* exiguam ſcalmum remis ſubigebas. JVL. Deinde *Sixti* pontificis *vere* maximi. GEN: De *vitiis* ſentit. JVL. è *ſorore* nepos. Hujus ſingulari *favore*, meâque *induſtria*, primum ad *eccleſiaſticas* opes, deinde per gradus ad *Cardinalitii* Galeri faſtigium ſum evectus: poſt multis fortunæ procellis exercitus, ac duriſſimis caſibus ſurſum jactatus ac deorſum, ac præter alios morbos, *comitiali* quoque obnoxius. Denique ſcabie quoque (quam *gallicam* vocant) totus opertus. Ad hæc exul, inviſus, damnatus, omnibus abjectus ac pene deploratus, Tamen ipſe de *ſummo pontificio* ſpem nunquam abjeci: ea erat animi *fortitudo*. Quū tu *mulierculæ* voce territus, ſtatim ceſſeris. Tibi mulier *animũ* ademerat: mihi mulier quædam fatidica, ſive ſortilega, *fiduciam* hanc addiderat: quæ quondam tot merſo malis, clam inſuſurravit in aurem. Perdura *Juliane*, nihil te pigeat vel *facere* vel *pati*: olim *triplici corona* decoraberis, eris *rex* regum, & *dominus* dominantium. Neq; vero me fefellit vel mea *ſpes*, vel illius *vaticinium*. Huc quoq; præter omnium ſpem ſum eluctatus, partim ope *Gallorũ* qui *re-*

 jectum

jectum foverunt, partim inæstimabili vi *pecuniarum*, non absque multo conflata *fœnore* : nec id absque *ingenio* tamen. PE. Quod *ingenium* narras? JUL. Hoc est, non absque *promissis* ex pacto *sacerdotiis*, atque in hoc repertis ex *arte* fide jussoribus : quandoquidem tam ingentem *pecuniam* vix *Crassus* ipse præsentem totam numerasset. Verum hoc frustra tibi narro, quum ne omnes intelligant mensarii. Habes quo modo *pervenerim*. Jam *in Pontificatu* ita me gessi, ut nemo sit, non dicam *priscorum* illorum *Pontificum*, qui solo *titulo* mihi videntur fuisse Pontifices, Sed nec *recentiorum*, cui tantum *Ecclesia*, tantum *Christus* ipse debeat, quantum *mihi*. GE. Vt *Thrasonem* agit bellua! PE. Expecto quorsum evadas. JU. Nam multis *officiis* (sic enim vocant) novis repertis, non mediocriter auxi *fiscum* pontificiũ. Tum rationẽ inveni, ut citra *Simoniæ* vitium *episcopatus* emerentur. Nimirum constitutum est à majoribus meis, ut cui contigerit *episcopatus*, is deponat *officium*, id ita sum interpretatus, *deponere* juberis : at non *deponitur* quod non *habes*, *emendum* igitur quod *deponas*. Hac arte singuli *episcopatus*, sena statim, aut septena ducatorum millia adferebant : præter illa quæ ex more pro *bullis* extorquentur. Tum ex nova *moneta* (qua totam explevi Italiam) non exiguum emolumentum conflavi : nec ulla cessavi parte in accumulan-

dis

dis *pecuniis*. Nimirum intelligens absque *his* nihil *recte* geri, neque *sacrum* neque *profanum*. Et ut ad *majora* veniam, Bononiam à *Bentivolis* occupatam *Romanæ* sedi restitui. *Venetos* ante *invictos* omnibus, mari *contudi*. Ferrariæ *ducem* diu male vexatum bello propemodum in *Nassam* illexeram. *Conciliabulum* schismaticum *simulato* contra *concilio* feliciter elusi, & clavum (quod dici solet) clavo pepuli. Postremo *Gallos*, tunc orbi *formidabiles* universo, ex universa *Italia* deturbaui: deturbaturus & *Hispanos* (nam huc ibam) nisi me Fata *terris* eripuissent. Atq; hic quoq; quam *invictum* præstiterim *animum*, vide. Gallis *superioribus* latebras circumspectare cepi, Canam alebam *barbam*, rebus propemodum in *desperationem* adductis, cum repente nuncius affertur *aureus*, apud *Ravennam* aliquot *Gallorum* millia trucidata, ibi *revixit* Julius. Ad hæc per triduum ferme pro mortuo habebar, etiam *mihi*: atque hic quoque rursum præter omnium atque adeo *meam* etiam *spem* revixi. Tantum igitur valet mea vel *authoritas* vel *astutia*, ut hodie nemo sit *regum christianorum*, quem non ad *arma* concitaverim, ruptis, discissis discussis, *fœderibus* omnibus, quibus *inter* se fuerunt exactissime conciliati. Proximo quoque fœdere (quod *Cameraci* inter me, & *Gallorum*, & *Ro.* regem, aliosque coierat *principes*) ita *abolito*, ut ejus ne

mentio

mentio quidem unquam ſit facta. Super hæc omnia, quum tantum aluerim *exercitum*, tot ſplendidiſſimos *triumphos* adornarim, tot exhibuerim *ludos*, tot locis *ædificaverim*, tamen *moriens* reliqui quinquagies centena millia *ducatorum*: majora geſturus, ſi *Judæus* ille *medicus*, qui diu mihi *vitam* arte ſua *prorogarat* amplius *proferre* potuiſſet. Atque utinam nunc quoque *magus* aliquis me in *vitam* reſtituat, quo egregiis cœptis meis *colophonem* liceat imponere, tametſi moriens ſedulo id curavi, ne *bella* per me toto orbe concitata *componerentur*: dedique operam, ut *pecuniæ* in eum duntaxat *uſum* eſſent incolumes, hæc erat ſuprema vox animam exhalantis. Nunc & ſic de *Chriſto*, de *eccleſia* merito *pontifici*, gravare *Chriſti* fores aperire? Atque hæc magis admirabitur, qui perpenderit me hæc *ſola* animi *virtute* perpetraſſe, nullis aliis adjutum *adminiculis*, quibus alii fere ſolent. Non *natalibus*, quum ne ipſe *patrem* norim: quod quidem ad *gloriam* meam dixerim; non *forma*, quum *larvalem* faciem omnes *exhorruerint*: non *literis*, quas nunquam *attigi*: non *corporis* viribus, quod mihi tale contigit, quale ſuperius deſcripſi: non *ætatis* favore, ſenex hæc geſſi: non aura *populari* velificationem faciens, nam nemo non *oderat*: non mea denique *clementia* aliorum *gratiam* concilians, nempe qui adeo fuerim *inexorabilis*, ut in

eos quoque *sævierim*, quibus alii solent omnia *permittere*. PE. Quid hoc rei est? GE. Hoc tametsi *durum* videtur, *molle* quiddam est. JUL. Sed reluctante fortuna, ætate, corpore, breviter *diis* atque *hominibus*, solo tamen *animo* fretus meo & *pecuniis*, hæc tanta paucis annis gessi: tanta relicta materia posteris, ut sit quod agant illi in decimum annum. Hæc de meipso *verissime* quidem, sed *modestissime* dixi, quæ si quis eorum, qui *Romæ* solent apud me *dicere*, suis *phaleris* exornasset, *Deum* audires, non *hominem*. PE. *Invictissime bellator*, quoniam mihi nova & inaudita sunt omnia quæ narras, quæso veniam hanc meo des vel *stupori* vel *imperitiæ*: ne molestum sit crassius de singulis percunctanti respondere. Qui sunt isti *candidi*, *comatulique*? JUL. Hos quidem *animi* causa alebam. PE. Qui *nigri* isti & *cicatricosi*? JUL. *Milites* sunt ac *duces*, qui *mea* & *ecclesiæ* causa fortiter in *bello* mortem oppetierunt, partim in expugnanda *Bononia*, complures in prælio adversus *Venetos*, plærique apud *Ravennam*: quibus omnibus vel ex *pacto* debetur *cælum*: si quidem jampridem magnis *bullis* sum pollicitus, recta in cœlum evolaturos, quicunque *Julii* auspiciis pugnarent, etiã *quacunque* vita præcessisset. PE. Proinde quantum conjectura consequor, ex istis erant qui mihi sæpius ante tuum adventum *molesti* fuerunt (dum huc tantum

non

non *vi* conarentur irrumpere) *plumbeas* quasdam *bullas* ostentantes. JUL. Ergo non *admisisti*, quantum audio. PE. Ego ne? ne unum quidem *istius* sane generis. Nam ita me docuit Christus, has fores aperiendas non his, qui *plumbo* graves huc adducunt *bullas*, sed qui nudos *vestierunt*, esurientes *paverunt*, sitientibus *potum* dederunt, captivos *inviserunt*, peregrinos *collegerunt*. Etenim si eos quoque voluit excludi, qui in *nomine* suo *prophetarint*, qui *dæmonia* ejecerint, qui *signa* fecerint, tu censes admittendos; qui tantummodo huc afferunt *bullam*, *Julii* nomine? JU. Quid si Scissem? PE. Intelligo, si quis ab inferis reversus, ea tibi nunciasset, *bellum* indixisses etiam mihi. JUL. Quin & *excommunicassem*. PE. Sed perge, cur *armatus* ipse? JUL. Quasi nescias summo pontifici *utrumque* esse *gladium*, aut nisi velis bellare *nudum*. PE. Sane cum istum tenerem locum, nullum novi *gladium*, nisi gladium *spiritus*, quod est *verbum* Dei.

JUL. At non idem prædicat *Malchus*, cujus auriculam absque *gladio* amputasti credo. PE. Memini & agnosco, sed tunc pro magistro *Christo* pugnabam, non pro *meipso*, pro vita *domini*, non pro *nummis*, aut ditione *seculari*: & pugnabam nondum pontifex, *promissis* duntaxat *clavibus*, nondum *acceptis*, nondum accepto *spiritu sancto*: Et tamen jussus sum recondere

condere,ut palam admoneret,hoc pugnæ genus non convenire *Sacerdotibus*, imo ne *Christianis* quidem: verum hæc alias. Cur tam accurate te *Ligurem* esse prædicas? quasi quicquam hoc ad *Christi vicarium* pertineat, qua *gente* sit oriundus. JUL. Imo summam existimo pietatem, *gentem* meam *nobilitare*: proinde *titulum* hunc, numismatis, statuis, fornicibus, ac parietibus omnibus *inscribo*. PE. Ergo *patriam* novit qui *patrem* non novit? At ego initio *putabam* te de *cælesti* Hierusalem credentiũ *patria* loqui. deq; illius unico *principe*, cujus optant illi *sanctificari*, hoc est, *illustrari nomen*. Sed cur addis, *Sixti* ex sorore *nepotem*, quem quidẽ hominem demiror nunquam huc accessisse: præsertim cum & *summus* fuerit *Pontifex*, & tibi tanto duci *cognatus*. Quare dic obsecro, quid hominis fuit? sacerdos ne? JUL. Imo *miles* egregius, tum *eximiæ* religionis, nempe *Franciscanæ*. PE. Equidem *Franciscum* vidi quondam virum inter laicos *optimum*, opum, voluptatis, ambitionis summum *contemptorem*. An *pauperculus* ille tales nunc habet *satrapas*? JVL. Tu quantum video nolis quemquam ad *meliora* proficere. Pauper erat & *Benedictus*, cum hujus *posteri* nunc adeo *divites* sint, ut nos etiam illis *invideamus*. PE. Pulchre, sed ad rem redito, de Sixti *nepote*. JVL. Consulto id facio nimirum ut obturem os illis, qui me ex illo *prognatum* affirmant, nimium

mium *libere*. PE. Libere, sed num & *vere?* JVL. Atqui non est istud è *pontificia* dignitate, cujus ubique habenda est ratio. PE. At ipsa sui rationem ita demum rectissime mihi videtur habitura, si nihil admittat quod jure possit opprobrari. Sed obtestor per *pontificiam majestatem* dic mihi bona fide, est ne ista jam via *vulgaris*, ac *solennis* ad summum *pontificium* perveniendi, quam modo depingebas ?

JVL. Aliquot jam seculis haud fuit alia, nisi forte qui mihi successurus est, alia creabitur via. Nam ipse summum assecutus *pontificium*, statim edita formidabili *bulla* cavi, ne quis simili ratione ad eum honorem penetraret, eam bullam & paulo ante mortem renovavi : quantum sit valitura, viderint alii. PE. Opinor neminem rectius id malum describere potuisse : sed illud miror, quemquam inveniri qui *munus* hoc velit *suscipere*, presertim quum tot *occupationibus* sit (audio) obnoxium, & tanto *negotio* ad id sit eluctandum. Nam *me pontifice* vix quisquam vi poterat adigi, ut *presbyteri* aut *diaconi* susciperet honorem. JVl. Neque *mirum* adeo: nam illis temporibus *census* episcoporum, & *præmium* nihil aliud erat, quam labores, vigiliæ, jejunia, doctrina, sæpenumero mors: nunc *regnum* est ac *tyrannis*, & quis pro *regno*, si *spes* sit, non *dimicet?* PE. Sed age, quid *Bononia*, num à *fide* desciverat, ut fuerit sedi *Romanæ* restituenda?

ſtituenda ? JVL. Bona verba, non hoc agebatur. PE. Fortaſſe *Bentivolo* male adminiſtante, *marcebat* reſp. JVL. Imo maxime *florebat* ea civitas, multis ædificiis aucta & illuſtrata, & eam ob rem impenſius *inhiabam*. PE. Intelligo: præter *jus* igitur invaſerat ? JVL. Ne hoc quidem: ex *pacto* poſſidebat. PE. Cives ergo non *ferebant* eum principem ? JVL. Imo *mordicùs* illum tenebant : me *averſabantur* fere univerſi. PE. Quid igitur cauſæ ? JVL Nempe quod ille ſic adminiſtrabat, ut ex immenſa *pecunia*, quam a civibus colligebat, vix *paucula millia*, ad noſtrum redirent *fiſcum*. Præterea ſic expediebat, ad id, quod tum temporis agitabam animo. Itaque *Gallis* operam navantibus, & nonnullis meo *fulmine* territis, profligato *Bentivolo*, Cardinales & Episcopos *urbi* præfeci: ut nulla pars emolumentorum non rediret ad uſus *eccleſiæ Romanæ*. Ad hæc, *titulus* & imperii *dignitas* antè penes illum eſſe videbatur : nunc undique noſtræ viſuntur *ſtatuæ*, noſtri leguntur *tituli*, noſtra adorantur *trophæa* : jam paſſim & Julius *ſaxeus* ſtat & *æneus*. Denique ſi ſpectaſſes, quam regali triumpho *Bononiam* ſim ingreſſus, fortaſſe contemneres omnes *Octaviorum* ac *Scipionum* triumphos, & intelligeres me non abſque cauſa tam ſtrenue pro *Bononia* dimicaſſe, vereque ſpectaſſes eodem tempore, & *militantem* & *triumphantem* Eccleſiam. PE. Ergo

te

te regnante, quantum intelligo contigit illud, quod orare nos jusserat Christus, *Adveniat regnum tuum.* Jam vero *Veneti* quid admiserant? JVL. Primum *Græcissabant*, ac me propemodum pro *delectamento* habebant, nihil non convitiorum in me jacientes. PE. *Verorum*, an *falsorum* JVL. Quid refert? *sacrilegium* est de Ro. Pontifice, vel *mutire*, nisi in *laudem*. Denique *sacerdotia* suo conferebant arbitratu: nullas *lites* huc transferri patiebantur: nullas commercabantur *dispensationes*. Quid multis opus est? intolerabili jactura Romanam sedem affligebant: quippe qui non exiguam insuper *patrimonii* tui partem occuparent.

PE. *Mei* patrimonii? Quod obsecro mihi narras *patrimonium*? qui relictis omnibus, *nudū* Christū *nudus* sum secutus. JU. Aliquot inquā *oppida* sedi Romanæ debita, sic enim *peculiarem* illam possessionum suarum *partem* sanctissimis patribus placuit appellare. PE. Mea quidem *infamia* probe vestris *lucris* consulitis. Hanc igitur appellas jacturam intolerabilem?

JVL. Quid ni? PE. Verum erant *corrupti* mores, *refrixerat* pietas? JVL. Apage, de *nugis* agis: imo detrahebantur nobis *infinita* ducatorum *millia*, quot vel *legioni* militum alendæ sufficiunt. PE. Magna sanè jactura *fœneratori*. At Ferrariensis ille, quid tandem designarat?

JVL. Quid ille? homo omnium hominum ingra-

ingratiſſimus? Hunc honorem habuerat *illi* Chriſti vicarius *Alexander*, ut alteram filiam illi daret uxorem: addidit *dotis* nomine luculentiſſimam *ditionem*, homini alioqui ignavo: tamen immemor tantæ humanitatis, ſemper oblatrabat mihi *Simoniacū Pæderaſten*; *Vectigalia* nōnulla vendicabat, non illa quidē *maxima*, ſed tamen haud quaquam aſpernanda *diligenti* Paſtori. GEN. Imo *Negotiatori*. JUL. Ad hæc quod verius ad rem pertinet, expediebat & hoc ad id quod parabam; Hoc imperii, *noſtræ ditioni* copulari, propter *ſitus* opportunitatem: proinde conatus ſum, hoc deturbato, ditionem eam meo *cognato* conferre, viro *ſtrenuo*, & quidvis pro *dignitate* eccleſiæ auſuro: ut qui nuper ſuapte manu *Cardinalem Papienſem* in meam gratiam confoderit. Nam filiæ maritus ſua ſorte contentus eſt. PE. Quid audio? *uxores* & *liberos* habent ſummi *Pontifices*? JUL. *Suas* quidem *uxores* non habent, *liberos* autem habere, quid monſtri eſt, cum ſint *viri*, non *eunuchi*? PE. Sed quæ tandem res excitarat *ſciſmaticum* illud *conciliabulum*? JU. Perlongum fuerit rem à prima repetere origine; dicam ſummatim. Jam, quoſdam tædere cæperat *Romanæ curiæ*: Aiebant, turpi *quæſtu*, prodigioſis ac nefandis *libidinibus*, *veneficiis*, *ſacrilegiis*, *cædibus*, *ſimoniacis nundinis*, undique inquinata eſſe omnia. *Meipſum* aiebant ſimoniacum, temulentum,

 ſpurcum,

ſpurcum, mundano turgidum ſpiritu, ac modis omnibus *eum*, qui locum *indignus*, cum ſumma reipublicæ Chriſtianæ *pernicie*, occuparem: Itaque *generali Concilio* ſuccurrendum eſſe rebus tam afflictis. Aiebant *adjuratum* me, ut poſt acceptum honorem, intra *biennium* generale Concilium indicerem: hac lege creatum *pontificem*. PE. Atque id vere dictum? JUL. Imo *factum*. At ipſe *me* ab eo *jurejurando*, quum viſum eſt, *abſolvi*. Quis autem dubitet, vel quidvis *dejerare*, cum de *Regno* agitur? In aliis colenda *pietas*, ut eleganter ille dixit *Julius*, alter *ego*. Sed audaciam hominum ſpecta: vide quorſum evadant. *Deſciſcunt* Cardinales novem, *denunciant* mihi *Concilium*, invitant, orant, ut *præſideam*. Quum non impetrant, indicunt univerſis, authore *Maximiliano* tanquam *Imperatore* (quod hiſtoriæ teſtentur, olim ab *Imperatoribus Romanis* Concilium indici ſolere) authore item *Gallorum* rege *Ludovico* ejus nominis *duodecimo*. Horreſco referens, ac tunicam illam Chriſti inconſutilem conantur *diſcindere*, quam ii quoque reliquerunt *integram*, qui *crucifixerant*. PE. Sed eras *iſtiuſmodi* qualem illi prædicabant? JUL. Quid ad rem? *ſummus* eram *pontifex*, finge me vel *Cercopibus* ſceleratiorem, vel *Morycho* ſtultiorem, vel indoctiorem *ſtipite*, ſpurciorem *lerna*. quiſquis hanc tenet *potentiæ* clavem, eum decet, ut *Chri-*

ſti

sti vicarium revereri, ut *sanctissimum* suspicere, PE. Etiam *aperte* malum?

JUL. *Vel apertissime*. Quare non ferendum, ut eum qui *Dei* vicem agit in *terris*, omnino *Deum* quendam inter *homines* præstat, à quopiam *homuncione* reprehendatur, aut conviтiis violetur, PE. Atqui reclamat *sensus communis*, ut bene *sentiamus* de eo, quem palam scelerosum *cernimus:* aut bene *loquamur* de eo, de quo male *sentimus*. JUL. *Cogitet* quisque quod volet, modo bene *loquatur*, aut certe *sileat*. Porro reprehendi non potest *Ro. Pontifex*, nec à Concilio *generali*. PE. Unum hoc scio, qui *Christi* vicem sustinet in *terris*, debere quam potest illi *simillimum* esse, atque ita vitam omnem peragere, ne quid in eo possit *reprehendi*, neve quisquam *merito* de illo male *loqui* queat. Male vero cum pontificibus agitur, si ut bene de se loquantur homines *minis* extorquent potius, quam *benefactis* impetrant; quos nisi *mentiendo* laudare non possis, quorum *summa* gloria sit, hominum male sentientium *coactum* silentium. Verum illud mihi responde. Nulla ratione potest *amoveri* scelerosus ac pestilens *Pontifex*.

JV. Ridiculum, à quo *amoveretur* qui *summus* est? PE. Atqui ob istud ipsum maxime debebat amoveri, quia summus. Nam quo *major*, modo *malus* etiam, eo *perniciosior*. PE. Quin tu *Feliciorem*

liciorem multò nobis, Juli, *prædicas*, quàm Christus unquam constituit, *Summum Pontificem*; ita totum in cogitando se *summum*, ut se *Pontificẽ* esse minùs sit memor; imo reapse *pessimum* esse, pessimúmque *impunè* sibi licere existimantem, quia titulo *Maximum*: Pontificem ita *titulo* tenus summum, maximúmque, ut in Reges *verè* summos, maximósque sub *Deo* Imperatores maximum, summúmque *Jus* (Summa haud absque *Injuria*) sibi vendicandum senserit, ac si *precariò* plane regnantes, *Vicariamq;* merè potestatem *ementito* huic *Christi* in terris *Vicario* acceptam ferentes: Jus primùm *Sacris*, dein & *Soliis* arcendi: Jus in *fidelitate* ac *obedientia* (ipso mandante Deo debita) illis præstanda cum subditis *dispensandi*: Jus denique adversum illos in rebus *leviculis* (fortean & *impiis*) Pontifici minùs morem gerentes, non tam *spiritualem* ad vitam *emendandam*, quàm & ad *tollendam temporalem* gladium stringendi. Ipsum interea *summum* Pontificem (Jura licet omnia non *humana* modo, sed & *divina* nefariò violantem, *cœlumque* (quod aiunt) *terræ* genus omne sceleribus miserrimè miscentem) nempe *quia summum* loco, vel (quod dici fortassis malles) *sede* movendi mortalium nullis (ne omnibus quidem *Regibus* unà ac *Imperatoribus*) jus concedendum arbitraris. Feliciter sane, Juli admodum cessit, *mortem* unicam hoc in te juris

habuisse

habuisse (ni & ab hac etiam *tyrannice* nimis tecum forsan actum causeris) quod *mortalibus* ad unum omnibus *mordicus* pernegasti. Itane vero à *Christo* comparatum est? Siccine prospexisse censendus est *Ecclesiæ* commodis, ut hujus *vita, salúsque* in sola istiusmodi Pontificis *morte* reponenda sit? JVL. At si *corrigendus* est Ro. pontifex, per *Concilium* corrigatur *oportet*. Porro nullum Concilium cogi potest invito *Pontifice*: alioqui *Conciliabulum* fit, non *Concilium*. Quod si maximè *cogatur*; nec *statui* quicquam potest *refragante* Pontifice. Denique restat extremum præsidium, *absoluta* potestas, qua longe jam *superior* est *unus* Pontifex *universo* Concilio. Cæterum *submoveri* sacerdotio non potest ob *quodvis* crimen. PE. Non. Non ob *homicidium*?

JUL. Nec ob *paricidium*. PE. Non ob *fornicationem*? JVL. Bona verba, imo ne ob *incestum* quidem. Pe. Non ob *simoniacam* impietatem? JVL. Non vel ob *sexcentas*. PE. Non ob *veneficium*? JVL Ne ob *sacrilegium* quidem. PE Non ob *blasphemiam*? Non inquam. PE. Non ob hæc *omnia* simul, in unam ceu *lernam* conflata? JVL. Adde si libet *sexcenta* flagitiorum nomina, his quoque *fœdiora*, non potest tamen Ro. Pontifex ob ista *submoveri* loco.

PE. Per quam honorifice equidem (supra *Reges* nempe omnes ac *Imperatores*) de *Concilio* sentire

ſentire videris, at *videris* tantum Juli; *Concilium*, ſcil. male habenti Eccleſiæ *corpori* Medicorum quaſi *Collegium* ſanando antiquitus conſtitutum haud invitus probas: at nunc dierum huicce unquam convocandum uſui vix, aut ne vix quidem eo adduci potes ut ſuſtineas: *Caput* autem (ſic audire tibi volupe eſt) quod ſpectat ipſum, licet haud *male* ſanum modo, verum adeo prorſus *inſanum* etiam *Caput*, ut Communis Eccleſiæ morbus, *Peſtiſque* meritò habendum ſit, *Veſanum* tamen iſtiuſmodi *Caput*, quorum tandem cunque teneatur reatu *Criminum*, pro merito vel *amputandi*, vel dum *amovendi*, Anticyraſque *ablegandi* concilio, vel *Oecumenico* tanquam Eccleſiæ (ut loquimini) *Repreſentativæ* nihil quicquam *Poteſtatis* ullatenus permittendum cenſes. JVL. Quidam ob *unum* quiddam duntaxat *amoveri* poſſe dicunt. PE. Ob quod obſecro *benefactum* (quandoquidem ob *malefacta* non poteſt, ſi ob *hæc* quæ dixi non poteſt. JVL. Ob crimen *hæreſeos*, at ita demum, ſi *publice* ſit *convictus*. Verum id quoque *frivolum* eſt: neque vel tantillum officit Pontificiæ *majeſtati*. Primum in manu eſt, *Legem* ipſam *abrogare*, ſi minus placeat. Deinde quis *auſit* ſummum Pontificem in crimen *vocare*; præſertim tot armatum *præſidiis*? Ad hæc ſi forte prematur Concilio, facilis eſt *palinodia*, ſi inficiari non liceat: Poſtremo mille

ſunt

ſunt *cuniculi*,quibus facile poſſit *elabi*: ni prorſus *ſtipes* ſit, non *homo*. PE, Sed dic mihi per Pontificiam *poteſtatem*, quis *leges* iſtas tam præclaras condidit. JVL. Quis alius niſi *fons* legum omnium, *Ro.Pontifex*? Atqui *ejuſdem* eſt legem abrogare, interpretari, dilatare, aſtringere, utcunque viſum eſt ſuis expedire *commodis*. PE. Felicem profecto *Pontificem*, ſi legem ferre poſſit, qua *Chriſtum* etiam eludat, nedum *Concilium*: quamquam adverſus hujuſmodi *Pontificem*, cujuſmodi tu modo deſcripſiſti, palam ſceleroſum, temulentum, homicidam,ſimoniacum,veneficum, perjnrum, rapacem,portentoſis libidinum generibus undique conſpurcatum, idque *propalam*, non tam optandum *generale Concilium*, quam ut *Plebs* armata ſaxis, ut publicam orbis *peſtem*, publicitus tollat è medio. Verum age, dic mihi, quid eſt cauſæ cur *Ro.Pontifex* tantopere horreat *generale Concilium*? JV.Nempe quod turba tot *excellentium* virorum,non nihil obſcuretur *Pontificia* dignitas. Qui *docti* ſunt, iis *literæ* fiduciam & audaciam adducunt: qui *boni*,conſcientia freti,liberius loquuntur, quam nobis expediat: qui *dignitate* præditi, *authoritate* utuntur ſua. Accedunt inter hos nonnulli, qui noſtræ invident *gloriæ*, & hunc animum ſecum afferunt, ut minuant Pontificis & *opes* & *authoritatem*.

 Denique

Denique nullus hic assidet, quin sibi putet aliquid adversus *Pontificem* licere *Concilii* titulo, nimirum *alias* invictum. Proinde vix ullum *Concilium* tam fœliciter cessit, ut *summus* ille Pontifex non aliquam *majestatis* suæ jacturam senserit, minusque *summus* discesserit. Cujus rei vel *ipse* testis esse potes, nisi prorsus excidit. Nam quamquam certamen quidem de rebus *leviculis* agebatur, non de *Imperiis* & *Regiis* censibus, ut nunc; tamen *Jacobus* ausus est *tuæ* orationi nonnihil de *suo* adjicere. Etenim quum tu gentiles onere *Mosaicæ* legis in *totum* liberasses, *Jacobus* succedens, *fornicationem* excepit, & *sanguinem*, & *idolothytum*, veluti corrigens tuam *sententiam*: ut hodieque sint, qui hac re commoti non *tibi*, sed *Jacobo* putent fuisse *summi* Pontificis *authoritatem*. PE. Unum igitur illud spectandum existimas, ut *salva* sit summi pontificis *majestas*, ac non magis *publica* utilitas reip *Christianæ*? JVL. Ad *suum* quisque commodum spectat, nos *nostrum* agimus negotium.

PE. Atqui si Christus *idem* fecisset, jam nec esset *Ecclesia*, cujus te *monarcham* esse jactitas; & non video qui conveniat, ut qui Christi *Vicarius* appellari gaudeat, Christo *diversa* sequatur. Sed illud jam expedi, quanam arte *schismaticum* illud, uti tu vocas, *Cncilium* discusseris? JVL. Dicam equidem, assequere si po-

tes

tes. Primum *Imperatorem Maximilianum* (ſic enim *vocant*) ut eſt unus omnium minime difficilis, tametſi per ſolennes nuncios *Concilium* indixerat, tamen non dicendis modis ab inſtituto ſubduxi. Preterea *Cardinalibus* aliquot *arte* ſimili perſuaſi, ut quod publicatis jam *inſtrumentis* ſtatueram, rurſum accitis *Notariis* ac *teſtibus*, negarint. *PE.* An iſtud licet? JVL. Quid ni *liceat*? approbante *ſummo* Pontifice? Qui ſi volet, *jusjurandum*, *j*usjurandum non eſt: ut á quo paſſim quos vult liberat. Sed tamen ut ingenue dicam, erat id quidem *paulo impudentius:* verum non patebat via *commodior.* Deinde quum videbam futurum, ut apud nonnullos invidia *Concilii* premerer, maxime quod ſic eſſet *indictum*, ut non *excluderer*, ſed *ſuppliciter* invitarer, rogarerque *præſidere*, vide quam jam *technam* repererim, ſuperiorum ſecutus exemplum. Ipſe viciſſim ad *Concilium* provocavi: cauſans nec *tempus*, nec *locum* ſatis eſſe idoneum, quem illi præſtituiſſent. *Romæ* ſubito *Concilium* indixi, quo neminem venturum arbitror *Julio* non amicum, aut certe non obſecundaturum. Sic etiam eos multis exemplis docueram. Ac protinus in hunc uſum complures *Cardinales* creavi meis inſtitutis *accommodos.* GE. Hoc eſt, facinorociſſimos. JVL. Rurſum hoc *Concilium*, niſi *indixiſſem* Concilium non fuiſſet: & tamen

tamen haud quaquam expediebat rebus meis tantam *Episcoporum* & *Abbatum* turbam huc confluere, inter quos fieri non potest quin aliquot *probi piique* fuerint futuri. Itaque monui, ut *sumptibus* parcerent: & singulæ regiones *unum*, aut *alterum* duntaxat mitterent. Deinde cum ne hoc quidem satis *tutum* viderem, & *paucos* ex tot provinciis ad *magnum* redituros numerum: denuo illis jam ad iter accinctis denunciavi ne venirent, *Concilium* in aliud tempus *prorogandum*: commentus ad id *causas* utcunque *probabiles*. Atque iis *artibus* exclusis universis, rursum *antevertens*, quem præscripseram, *diem*, *Romæ* Concilium institui, cum iis duntaxat, quos ad id paraveram: Inter quos etiamsi *quidam* futuri essent, qui *dissentirent* à me, tamen illud certum habebam, *Julio* neminem refragaturum, tanto armis, & satellitibus, *superiori*. Jam, ad hunc modum, ingentem invidiam movi *Gallicano* illi *Concilio*, dimissis quoquoversum literis, in quibus de nostro *Sacrosancto Consilio* faciebam mentionem, *Concilium* illorum execrans, *conventiculum* Satanæ, *conciliabulum* Diaboli, schismaticam *conspirationem* subinde nominans. PET. Oportet sceleratissimos fuisse *Cardinales*, authores & principes *Concilii*. JVL. De *moribus* nihil queror, sed *caput* hujus negotii fuit *Episcopus Rothomagensis*, qui nescio qua *sanctimo-*

nia semper huc spectavit ut *Ecclesiam* redderet *emendatiorem*, idque fecit locis aliquot. Hunc mors eripuit mihi, tum rem faciens omnium gratissimam. Successit huic *Cardinalis*, titulo *Sanctæ Crucis*, Hispanus, vitæ quidem *inculpatæ*, sed *rigidus* senex, ac *Theologus*. Quod qnidem genus hominum ferme solet esse infestum *Romanis Pontificibus*. *PE*. Atqui homo *Theologus* nihil habebat, quod suo facto probabiliter obtexeret? JVL. Permulta. Aiebat nulla fuisse tempora *inquietiora*, quam *tum* erant, nunquam Ecclesiæ *morbos* magis *intolerandos*, itaque *generali Concilio* succurrendum. Me cum ad *summum Ponetificium* admitterer, *Sacramentis* adactum, ut *secundo* ab inito pontificatu *anno* Concilium indicerem, & ita adactum, ut ne à *Curdinalium* consessu possem absolvi: Deinde sæpius à fratribus meis *Cardinalibus* admonitum, rogatum, interpellatum à *Principibus*, quodvis potiùs, quam hoc, in aurem admisisse: ita ut palam appareret, Julio *vivo*, uunquam futurum *Concilium*. Citabant exempla superiorum *Conciliornm*, citabant *leges* aliquot *pontificias*, quibus ostendebant, *Me*, cum meis, *detrectante* Concilium, ad *se* jus dicendi devolutum. Cæteris item *principibus* conniventibus, *indicendi* munus ad *Imperatorem Ro:* qui olim *solus* indicebat, & ad *Gallorum regem*, qui præcipuus esset, pertinere. *PE*. Num igitur

tur in te nefanda dicta scribebant?

JV. Imo *furciferi* plus hic *sapiebant* quam vol lebam. Rem *odiosissimam* mira *modestia* tractabant, & non solum temperabant à *maledictis*, sed me nunquam nisi cum *honoris* præfatione nominabant, rogantes, & obsecrantes per omnia *sacra, piáque*, ut quod me *dignum* erat, quodque *jurejurando* pollicitus essem *Concilio* indicto *præsiderem*, pariterque secum *sanandis* Ecclesiæ *malis* operam commodarem. Nec dici potest, quantum hæc *temperantia* mihi conflarit *invidiæ*, præsertim cum omnia sua *sacris literis* condirent; nam apparet *eruditos* aliquot ad id adhibitos. Addebant interim jejunia, orationes, miram vitæ frugalitatem, ut magis etiam me premerent opinione *sanctitatis*.

PET. Tu contrà quo titulo *Concilium* indixeras?

JVL. Longe *splendidissimo:* obtendebam mihi in animo esse primum corrigere *caput* Ecclesiæ, hoc est *meipsum*; Deinde *Principes* Christianos; postremum *Plebem* universam.

PE. Bellam audio *comædiam*, sed jam expecto *catastrophen*. Juvat audire, quid *Theologi* illi in *Satanæ Conciliabulo* statuerint.

JVL. Indigna, abominanda, *refugit* animus commemorare.

PE. Obsecro tam *nefanda*?

JUL. Prorsus impia, sacrilega, plusquam hæretica,

retica, quibus nisi *manibus* & *pedibus* obstitissem, imo *armis* pariter, atque *ingenio*, actum fuisset de *dignitate* Ecclesiæ Christianæ.

PE. Tanto magis expecto, quæ sint ista.

JVL. Ab horresco referens. Id agebant scelesti, ut *Ecclesiam* tot *opibus* ac tanta *ditione* florentem, ad veteres illas *sordes*, ac miseram *frugalitatem* revocarent, ut *Cardinales* qui nunc vitæ *strepitu*, quosvis antecellunt *tyrannos*, ad *paupertatem* redigerentur: ut *Episcopi* multò *contractius* viverent, minùs *satellitum*, minus alerent *equorum*. Decreverant ne passim *Cardinales* absorberent *Episcopatus*, *Abbatias*, *Sacerdotia*, ne quis unus plures *Episcopatus* amplecteretur, Istos qui per fas (ut aiebant) nefásque sexcenta, si possint, cumulant *Sacerdotia*, coercendos censebant, ut his essent contenti *censibus*, qui *frugali* sacerdoti satis essent: Ne quisquam crearetur *summus Pontifex*, aut *Episcopus*, aut *Sacerdos* interventu *nummorum*, aut respectu *favoris*, aut turpis *obsequii*, sed duntaxat ex vitæ *meritis*. Quod si compertum esset, illico *submoveretur*: ut liceret *Rom*: *Pontificem*, palam *facinorosum*, ab *honore* depellere: ut *Episcopi* scortatores, & temulenti privarentur *administratione*: ut *Sacerdotes* palam *facinorosi*, non solum *sacerdotio* submoverentur, verum *membro* corporis mutilarentur; aliaque id genus permulta, nam omnia referre piget. Quæ

prorsus

prorsus eo tendebant, ut nos *onerarent* sancti-monia, divitiis & imperio *spoliarent*.

PE. Quid igitur contra hæc statuebantur in illo *Sacrosancto* consilio Romano?

JUL. Jam mihi videris oblitus id quod dixi; me nihil aliud agere voluisse *Concilii* prætextu, nisi ut clavum clavo pellerem. *Primus* ille *Conventus* consumptis solennibus quibusdā *ceremoniis*, quas ex authoritate adhuc utcunq; placet observare, etiamsi nihil ad rem pertinent, peracta *sacra* duo: alterum de *Sancta Cruce*, alterum *de S. Spiritu*, tanquam hujus *afflatu* res ageretur; Deinde recitata *oratio* plena *laudum* mearum; Proximo consessu, quanta vi potui, contorsi *fulmen* in *schismaticos* illos *Cardinales*, plusquam *impium*, plusquam *sacrilegum*, plusquam *hæreticum* pronuncians, quicquid illud esser, quod aut jam *statuissent*, aut *statuere* pararent. PE. Itaque si forsan pœnitentia ducti statuissent te *bonum* & *præclarum* esse pontificem, *hoc* plusquam *impium* & *hæreticum* fuisset?

JUL. Omninò, quia nulla aut *authoritate* aut *ratione* fultum. GE. Nihil verius. JUL. Quid enim illorum interfuit statuere *qualis* esset *Pontifex Romanus*? Sed progredior. Tertio consessu eodem *fulmine* terrui *Galliam*, nundinis à *Lugduno* translatis, & *quibusdam* Galliæ *partibus* nominatim *exceptis*, quo magis alienarem à rege *plebis* animos, & aliquam inter ipsos *seditionem*

nem excitarem. Atque hæc ſtatim Acta, quo plus haberēt authoritatis, *bullis* prodita ad omnes miſi *principes*: præſertim ad hos, quos videbam in noſtram *factionem* eſſe propenſiores. PE. At præterea nihil actum? JVL. Id actum eſt quod volebam: *vici*, ſi modo noſtra valebunt *Decreta*. Tres illos *Cardinales* qui perſtiterunt in cœptis, *Cardinalitia* dignitate publicis *ceremoniis* privavi, ſacerdotiorum cenſus aliis contuli, ne facile poſſent reſtitui, ipſi tradidi *Satanæ*, libentius tamen *ignibus* traditurus, ſi in manus meas incidiſſent. PE. Attamen ſi vera narras, non paulo *ſanctiora* videntur illius *ſciſmatici conciliabuli* decreta, quam tui *ſocroſancti concilii*: unde nihil adhuc video prodiiſſe, niſi *minas tyrannicas*, execrationes, & *aſtu* mixtam *crudelitatem*, Si *Satanas* fuit illius *author* Conciliabuli; propius videtur ad *Chriſtum* accedere, quam *ſpiritus* ille neſcio quis, qui modo veſtrum moderatus eſt *Concilium*. JVL. Quin *tu* quid *loqueris* etiam atque etiam vide. Nam omnibus bullis meis execratus ſum omnes, quicunque illi *conciliabulo* quocunque modo *faverint*.

PE. Miſer ut adhuc *veterem* illum ſpiras *Julium*! Sed quis tandem hujus *exitus* negocii? JVL. Hoc equidem in ſtatu reliqui, quorſum evaſurum, viderit *fortuna*. PE. Nimirum *ſciſma* manet. JVL. Manet, & quidem *periculoſiſſimum*.

ſimum. PE. Et tu quidem Chriſti vicarius *ſchiſma* maluiſti,quam *verum*Concilium?

JVL. Vel trecenta *ſciſmata* potius, quam me velim in *ordinem* cogi,& ad totius *vitæ* reddendam *rationem* adigi. *PET.* Ita tibi conſcius? JVL. Quid id tua? *PE.* Intelligo. Non expediebat eam commoveri *camerinam*, ſed penes utros erit victoria?

IVL. Iſtud *fortunæ* eſt in manu. Quanquam à *nobis* plus eſt *pecniarum.Gallus* exhauſtus eſt diutinis jam *bellis. Anglus* auri *montes* habet *intactos* adhuc, Illud indubitato poſſum vaticinari: ſi *Gallus* vicerit, id quod abominor, *vertentur* rerum nomina, *ſacroſanctum* illud Concilium, *Sathanæ* conciliabulum erit. Ego *idolum* pontificis, non *Pontifex*: penes illos *Spiritus ſanctus* erit, nos ſpiritu *Satanæ* fecerimus omnia. Verum mihi ingens *fiducia* eſt in relictis *pecuniis*, ne hæc fiant. *PE.* At quid rei tandem incidit adverſus *Gallos*, & horum *Regem*? quem veſtri majores *Chriſtianiſſimi* titulo decorarunt, præſertim cum illorum *præſidiis* fatearis & *vixiſſe* te, & ad iſtam pluſquam *imperialem* coronam evectum. Denique *Bononiam*,& reliquas *urbes* recepiſſe, domuiſſe *Venetos*, omnibus invictos. Quomodo *tot* tam *recentium* meritorum abolita memoria? Quomodo tot diſciſſa *fœdera*? JVL. iſtam explicare *fabulam* perlongum fuerit. Verum ut ſumma-

tim

tim dicam, nihil à me *novatum* est: sed quod jam *olim animo* parturieram, tum parere *cœpi*: quod *antea*, rebus ita poscentibus, *dissimularam*, tunc *aperui*. *Gallis* nunquam ex animo *bene volui*, hoc tibi de *Tripode* dictum puta, Nec ullus *Italus* ex animo bene vult *Barbaris*: non Hercule magis, quam *lupus* agnis. Sed ego non Italus modo, verumetiam *Genuensis*, tantisper illis utebar *amicis*, dum opus esset illorum *ministerio*. Quandoquidem hactenus utendum est opera *Barbarorum*. Interea multa *tuli*, multa *dissimulavi*, multa *finxi*: Denique nihil non & *feci*, & *passus* sum. Verum ubi jam *Res* in eum propemodum *locum* deductæ sunt, in quem *volebam*, supererat ut vere *Julium* agerem, totamque illam *Barbarorum* fœcem Italia submoverem. PE. Cujusmodi *bellua* sunt isti, quos vocas *Barbaros*? JVL. *Homines* sunt. PE. Homines igitur, at non *Christiani*? JU. Et *Christiani*, sed quid hoc ad rem pertinet? PE. Ergo Christiani quidem, sed absque *literis*, agrestem degentes vitam. JUL, Imo rebus *istis* maxime *florent* illi: quin insuper, id quod illis imprimis invidemus, *opibus*. PE. Quid igitur sibi vult *Barbari* cognomen? Quid mussas? GE. Dicam hujus vice. *Itali* cum sint ex omni *barbarissimarum* Nationum *colluvie* conflati, confusique, non aliter quam *sentina* quædam; tamen è Gentilium literis, hanc imbiberunt insaniam,

ut extra *Italiam* natos *Barbaros* appellent, Quod quidem *Cognominis*, apud illos contumeliosius est, quam si *parricidam* dicas, aut *sacrilegum*. PE. Ita videtur. Atqui cum pro *omnibus* hominibus *mortuus* sit *Christus*, nec apud illum sit *ullius* personæ *respectus*; cumque *tu* Christi *vicarium* profiteris, cur non *omnes* complectebaris *eodem* animo, quos non *discrevit* ipse Christus? JUL. Equidem & *Indos*, & *Afros*, & *Æthiopes*, & *Græcos* complecti cupiam, si modo *numerent*, & Principem agnoscant *vectigalibus*. Verum hos omnes recidimus; & proxime *Græcos*, quod homines nimium *tenaces*, parum agnoscerent Romani Pontificis *majestatem*. PE. Ergo *Romana* sedes totius orbis veluti *horreum* est? JUL. Magnum vero, si omnium *metamus* carnalia, cum omnibus nostra *spiritualia* seminemus? *PE.* Quæ narras *spiritualia*? Nam adhuc quidem præter *mundana* nihil audio. Fortasse *doctrina* sacra trahis ad *Christum*. JUL. Sunt qui *concionentur* si velint, nec eos *prohibemus*, modo ne quid dicant adversus *Majestatem* nostram. PE. Quid igitur? JUL. Quid igitur? Cur *Regibus* datur quicquid exegerint? nisi quia his *acceptum* referunt singuli, quicquid *possident*, etiamsi nihil ab illis *acceperint*. Ita quicquid est *sacri* uspiam, *nobis* imputandum est, etiamsi totam *sperramus* vitâ. Quanquam præter ista largissime donamus

indulgen-

indulgentias exigua pecuniola, *dispensamus* in rebus gravissimis non *maxima* summa, passim omnibus obviis *benedicimus*, idque *gratis*. PE. Equidem nihil horum intelligo. Sed redi ad id quod institutum erat: quam ob rem tua sanctissima *majestas* tantopere *Barbaros* horreat, ut cœlum terræ miscendum duxeris, quo illos ab *Italia* depelleres. JUL. Dicam: *superstitiosius* est cum omne *Barbarorum* genus, tum præcipue *Gallorum*. Nam cum *Hispanis* non pessime nobis convenit, sive *linguam* spectes, sive *mores*: Quamquam *hos* quoque submotos volebam, quo prorsus nobis liceret *more* nostro agere. PE. Colunt præter *Christum* & alios *deos*? JUL. Imo *Christum ipsum nimis anxie* colunt. *Antiquis* quibusdam & jampridem *obsoletis* vocabulis, mirum est, quam adhuc homines *stultissimi* permoveantur. PE. Forte *magicis*. JUL. Nugaris: imo *simonia, blasphemia, Sodomia, veneficio, sortilegio*. PE. Bona verba. JUL. Itidem ut tu nunc abominaris, & isti. *PE*. Omitto nomina: *res* sunt apud *vos*, ne dicam apud ullos *Christianos*? JUL. Sane *Barbari* non ipsi vacant *vitiis*, sed cum *diversis* laborent, *nostra* execrantur *suis* blandiuntur. Nos contra *nostris* blandimur, *illorum* abominamur. Nos abominandum *probrum* ducimus, ac per fas, nefasque fugiendum, *paupertatem*: illi vix *Christianum* esse existimant *opibus* frui ullis sine

vel sine *fraude* quæsitis. Nos *ebrietatem* nec nominare audemus (quamquam *hac* quidem in parte, non ita vehementer ab illis *dissentiam*, si cætera *conveniant*) at *Germani* leve putant *erratum* & *festivum* magis quam *sceleratum*. *Usuram* vehemēter execrantur illi, at apud nos nullum hominum genus æque *necessarium* ecclesiæ Christi. Venerem *præposteram* usque adeo spurcam ducunt illi, ut si quis vel *nominet* modo, & *aerem* & *solem* existiment *pollui*: nobis longe *diversa* sententia est. Item *simonia*, jam olim è rerum natura sublatum *vocabulum*, velut *Umbram* adhuc formidant illi: & *antiquatas* jam veterum *leges* mordicus tenent. Nos alio spectamus. Atque hujusmodi permulta sunt alia, in quibus *nobis* non convenit cum *Barbaris*, proinde cum jam simus tam dissimili *vitæ* instituto procul arcendi sunt à *nostris mysteriis*, magis suspecturi si *nesciant*. Nam si semel intellexerint *arcana* Curiæ nostræ protinus *evulgant*: & nescio quo pacto ad vitia reprehendenda sunt *oculatissimi*: scribunt *maledicentissimas* ad suos *literas*. Clamitant passim, apud nos non esse *sedem* Christi, sed *sentinam* Satanæ. De me disputant, num sic *assecutus* Pontificium, sic *vivens*, pro *Pontifice* sim habendus. Atque ita primum minuunt nostram apud ignotos sanctitatis *opinionem*, simul & *authoritatem*, qui antea nihil de nobis audierant, nisi quod *Christi* vicem gereremus,

geremus, & *proximam*, atque adeo *parem* Deo *potestatem* teneremus, Atqui his è rebus intolerabilis ecclesiæ Christianæ *jactura* nascitur. Dispensationes & *pauciores*, & *minoris* vendimus: Minor *census* redit ex *Episcopatibus*, & *Sacerdotiis*, & *Abbatiis*, Vulgus, si quid exigitur, *malignius* dat. Breviter, undecunque *parcior* quæstus, & *steriliores* nundinæ. Postremo *fulmina* quoque nostra minus ac minus horrent. Quod si semel eo processerit *audacia*, ut dicant *sceleratum* Pontificem nihil agere, ac fulmen minasque *contempserint*, nobis ad *famem* plane redierit res. Quod si procul absuerint (ita *ingenium* est Barbarorum) *impensius* venerabuntur, nosque literis *commode* scriptis, ex animi sententia *rem* geremus. *PE.* Non optime vobiscum agitur; si hinc pendet authoritas *Apostolica*, ut *vita* ignoretur, nesciantur *techna*. Nos nihil aliud optabamus, nisi ut universis esset *cognitum*, quicquid vel in *cubiculis* ageremus. Atque ita demum plurimi *fiebamus*, si vere *innotuissemus*. Verum illud expedi, Adeo religiosos *Principes* nunc habet *Mundus*, tantaque est apud illos *sacerdotum* reverentia, ut ad *anius*, atque adeo *talis* nutum, ad *arma* descenderint *universi*? Nam meis quidem temporibus, *hos* infestissimos *hostes* patiebamur. JUL. Quantum ad *vitam* attinet non sunt admodum *superstitiosi* Christiani, Nos plane *contemnunt*, ac pro *nugamentis* habent:

habent: nisi quod aliquot ex his infirmiores nonnihil metuunt terrificum illud fulmen *Excommunicationis.* Nec hi tamen perinde *re* atque *opinione* commoventur. Sunt qui nostras *opes* vel *sperant* vel *metuunt:* eoque nonnihil nostræ deferunt *Authoritati.* Quibusdam persuasum, ingens aliquod *infortunium* manere hos, qui sacerdotibus *qualibuscunque* negotium facessunt. Omnes serme, ut sunt *Civiliter* educati, nonnihil tribuunt *Ceremoniis*, præsertim à nobis provocati. Nam *Ceremoniæ* ceu *fabulæ* quædam *vulgo* dantur: Cæterum res interim serio agitur. Nos illos magnificis *Titulis* decoramus, etiamsi sint sceleratissimi. Hunc *Catholicum* appellantes. Illum *Serenissimum*, alium *Illustrissimum*, alium *Augustum*, omnes *dilectos Filios*, nominamus: illi vicissim nos *sanctissimos Patres* in suis literis vocant: & aliquoties ad oscula *pedum* se submittunt: & ubi non multum negotii vertitur, cedunt nonnunquam *Authoritati nostræ*, quo sibi *pietatis* opinionem apud *vulgus* parent. Nos illis *Rosas* mittimus *consecratas*, *Tiaras*, *Gladios*, & illorum *Dignitatem* maximis *bullis* confirmamus. Illi vicissim mittunt *equos milites*, *pecuniam*, nonnunquam & *Pueros*, atq; ita mutuum (quod aiunt) *muli* scabunt. *PE.* Si tales sunt, nondum intelligo quo pacto potueris summos *Reges* ad gravissima *bella* concitare, præsertim *ruptis* tot *fœderibus*. IVL. Atque

si

ſi nunc aſſequi poſſis ea quæ dicam, intelliges *ingenium* pluſquam *Apoſtolicum*. PE. Adnitar equidem quoad potero. IVL. Illud in primis mihi ſtudio fuit, omnium *Gentium*, ac præcipue *Principum* ingenia, mores, affectus, opes, & conatus *pernoſſe*, cui cum quo *conveniat*, cui cum quo *diſſidium* ſit: deinde his omnibus ad noſtram *commoditatem* uti. Principio *Gallos* facile concitavimus in *Venetos*: quod inter hos intercederet *vetus* atque *antiqua* ſimultas.

Deinde ſciebamus eam *gentem* avidam imperii *prorogandi*: Et *Veneti* illorum quoque nonnullas *urbes* occuparant. Itaque *meum* negotium, cum *illorum* negotio miſcui. Tum Imperator, quanquam alioqui non admodum amicus *Gallo*, tamen quia non erat alia ſpes à *Venetis* recipiendi, quæ tenebant (tenebant autem *Urbes* aliquot egregias) pro tempore ſe *huic bello* adjunxit. Deinde quum non placeret *Gallos* ſupra modum creſcere (res enim ſucceſſerat *felicius* quam volebam) *Hiſpaniarum* etiam Regem in eos extimulavi, primum hominem, non fidei *adamantinæ*, deinde cujus magnopere *referebat*, utcunq; premi *Gallorum* potentiam, cum ob alia multa, tum præcipue, ne quando ditione *Neapolitana* excluderetur. Ad hæc, *Venetos* tametſi non probarē, *fide* tamen in *Gratiā* recepi, ut hos quoque recentis cladis dolore exacerbatos in *Gallos* immitterem. Rurſum *Imperatorem*, quem paulo ante cum Gallis *conjunxeram*,

ab illis *distraxi*: idque partim *pecuniis*, quæ apud hominem *egentem* semper valent plurimum, partim *literis*, & *nunciis*, renovato veteri in *Gallos* odio, quo vir ille mirum quam semper *flagrarit*, etiamsi deerat ulciscendi *facultas*. Jam Anglos sciebam *genuino* odio esse in *Gallorum* Gentem, atque iis conjunctissimos *Scotos*: Ad hæc intelligebam Nationem *praeferocem* & belli *cupidam*, idque potissimum *prædandi* spe: tum etiam *superstitiosam* aliquantulum, quod longissime absit à *Roma*: Postremo id temporis, *nova* libertate (quæ tandem illis morte *Regis* omnium *severissimi* contigerat) *insolentes* ac pene *tumultuantes*: ut facile jam possent ad quamvis *insaniam* extimulari. Quodque maxime volebam, Accessit ad *opportunitatem* rerum mearum, *Rex* admodum *adolescens*, vel *puer* potius & nuper *regno* potitus, *ingenio* acri vividoque, ac vere juvenili, hoc est, inquieto & bellicoso, nec *ætate* tantum *ambitiosus*, & ad res non mediocres erectus. Quin jam tum à primis annis huc spectasse dicebatur, ut *Gallos* adoriretur *armis*. Super omnia *affinis* erat *Hispano Regi*, quem jam ad *arma* traxeram. Hisce rebus omnibus usus sum ad *Ecclesiæ* commoditatem, Ac sexcentis *literis*, non absque *ingenio* scriptis, tandem involvi *principes* bello omnium gravissimo. Neque vero quemquam cæterorum *intentatum* reliqui, neque Regem *Hungarum*

rum, neque *Lusitaniæ*, neque *Burgundionum* Regibus parem, *Ducem*. Verum quia ad hos nihil harum rerum attinebat, *perpellere* non qui. vi, & sciebam *tumultuantibus* illis neminem cæterorum *quieturum*. Hi igitur quum suo morem gererent animo, tamen honestissimum *titulum* acceperunt à nobis, ut quo majorem *cladem* inferrent populo *Christiano*, hoc *religiosius* viderentur *Ecclesiam* Dei *protegere*. Atque ut magis admireris vel *ingenium* meum, vel *felicitatem*, belligerabatur id temporis *Hispaniæ* Rex cum *Turcis* incredibili rerum *successu*, maximoque suo *quæstu*: & tamen illis omnibus omissis, in *Gallum* universas vires convertit. Ad hæc *Imperator* non *fæderibus* modo multis, verumetiam *beneficiis* immensis devinctus erat *Gallis*, vel hoc nomine, quod horum sumptu operaque suas in *Italia* Civitates recepisset. Et *hic* erat quod ageret, nempe ut *sua* tueretur, Jam enim *Patavium* desciverat; & in *Burgundia*, nempe ut *Geldrios* hostes gravissimos (in quos belli suscipiendi fuerat author) à Nepote suo Burgundionum *Principe* depelleret. Et sic effeci, ut *suis* omissis *meum* agerent negotium. Tum nulla *Gens* est, apud quam minus valeat *summi* Pontificis *Authoritas*, quam *Anglorum* (id quod protenus liquebit, siquis divi Thomæ *Cantuariensis Episcopi* vitam, ac veterum Regũ constitutiones evolverit;) ea tamen *Gens*

alioqui

alioqui *exactionum* impatientissima, passa est propemodum se *deglubi*. Mirum autem, quomodo *sacerdotes* quoque, qui *nobis* consueverant quicquid possunt *substrahere*, eo adduxerim ut *Regi* tributum numerarent, haud perpendentes cujusmodi *fenestram* Regibus in posterum *aperuerint*. Quanquam nec ipsi *Reges* satis animadvertebant, quod *exemplum* induxerint adversus *seipsos*. Nempe, ut liceat postea *Ro. Sacrifico* regno movere, quem oderit *principem*. Et *Rex* adolescens majori etiam *motu* rem aggressus est quam *volebam*, aut quam *jusseram*: tametsi malebam in hanc peccari partem. Jam vero longum fuerit explicare sigillatim, quibus *artibus* eos *Principes* ad tam periculosum *bellum* excitarim in *Christianos*, quos nullus unquam *Pontifex* vel in *Turcas* potuit excitare. PE. At fieri potest, ut bellorum *incendium* per te suscitatū, universum denique *mundum* corripiat. JU. Corripiat sane, modô *Romana* sedes *Dignitatem*, & *Possessiones* tueatur suas; Tametsi conatus sum omnem *belli* molem ab *Italia* in *Barbaros* rejicere; dimicent illi quantum libet, nos *spectabimus* & fortassis illorum *fruemur* insania. PE. Pertinet hoc ad *Pastorem* & patrem *sanctissimum*, & Christi *Vicarium*? JU. Cur excitant *schisma*? PE. Atqui peccata nonnunquam *ferenda* sunt, si plus malorum à *medela*. Deinde si tu *Concilium* admisisses, non erat locus *schismati*. JUL. Bona

verba

verba. Ego sexcenta *bella* malim, quam *Concilium*. Quid si me submovissent à *Pontificio*, veluti *simoniacum*, & *negotiatorem* pontificii, non *Pontificem*? Quid, si omnem *vitam* meam perdidicissent, prodidissentque in *vulgus*? PET. Etiam si *verus Pontifex* esses, tamen satius erat *honori* cedere, quam tantis orbis *Christiani* malis tuam *Dignitatem* tueri. Si modo *Dignitas* est Episcopatus *indigno* commissus, ac ne *commissus* quidem, sed *emptus*, & *arreptus*. Unde illud mihi obiter venit in mentem, te consilio quodàm divino *Gallis* extitisse *pestem*, qui prius *Ecclesiæ* te *pestem* invexerunt.

JUL. Per triplicem *Coronam* meam juro, perque meos clarissimos *triumphos*, si mihi bilem moveris, senties & tu vim *Julii*. PE. O phreneticum! Verum hactenus nihil audio, nisi *Ducem*, non *Ecclesiasticum*, sed *Mundanum*, nec Mundanum tantum, sed *Ethnicum*, Imo Ethnicis *sceleratiorem*. Gloriaris te plurimum potuisse ad *discindenda* fœdera, ad *inflammanda* bella, ad strages hominum *excitandas*. Ista *Satanæ* potestas est non *Pontificis*. Qui Christi *vicarium* se facit, eum oportet ad illius *exemplar* quam proxime accedere. Est in illo summa *potestas*, sed cum summa *bonitate* conjuncta; est summa *sapientia*, sed *simplicissima*. In te potestatis *imaginem* video, cum summa *malitia*, summaque *stultitia* copulatam. Quod si *malorum*

princeps

princeps *Diabolus*, *vicarium* sibi cupiat subrogare; quem potius asciscat, quam *tui* similem? Dic ubi virum *Apostolicum* egeris? JUL. Quid magis *Apostolicum*, quam augere Christi *Ecclesiam*? PE. Atqui si Ecclesia est populus *Christianus*, Christi spiritu *conglutinatus*, subvertisse mihi videris *Ecclesiam*: qui *orbem* universum, ad teterrima *bella* concitaris, quo tu *impune* malus & pestilens esses. JUL. *Nos Ecclesiam* vocamus sacras *ædes*, *sacerdotes*, & præcipue *Curiam* Romanam; *me* imprimis, qui *caput* sum *Ecclesiæ*. PE. At *Chistus* nos *ministros* fecit, se *caput*: nisi nunc *secundum* caput accreverit. sed quibus tandem aucta est *Ecclesia*? JU. Nunc ad rem accedis; itaque dicam: Illa olim *famelica* & *pauper* Ecclesia, nunc adeo floret *ornamentis* omnibus. PE. Quibus? ardore *fidei*? JUL. Obtundis.

PE. Contemptu *mundi*? JUL? Sine me dicere, *veris* inquam ornamentis, nam istæc *verba* sunt.

PE. Quibus igitur? JUL. *Palatiis* regalibus, *equis* & *mulis* pulcherrimis, *famulitio* frequentissimo, *copiis* instructissimis, *satellitiis* exquisitissimis.

GE. *Scortis* formosissimis, *lenonibus* obsequentissimis. JUL. *Auro*, *purpura*, *vectigalibus*: ut nullus *Regum* non *humilis* ac *pauper* videatur, si cum *Ro. Pontificis* opibus, strepituque

conferatur

conferatur ; nemo tam *ambitiosus*, quin se *victum* agnoscat, nemo tam *lautus*, quin suam condemnet *frugalitatem* : nemo tam *numatus* nec *fœnerator*, quin nostris invideat *opibus*. Hæc inquam ornamenta & *tutatus* sum , & *auxi*.

PE. Sed dicito mihi : quis omnium primus istis ornamentis & *inquinavit* & *oneravit* Ecclesiam, quam Christus *purissimam* pariter & *expeditissimam* esse voluit ? JUL. Quid istud ad rem attinet ? Certe quod est *caput* , tenemus, possidemus, fruimur : quanquam aiunt *Constantinum* quondam universam *Imperii* sui *majestatem* in *Sylvestrum* Ro. Pontificem transfudisse, phaleras, equos, currus, galeam, balteum, paludamentum satellitum, enses, coronas aureas, & auri quidem purissimi, exercitus machinas bellicas, urbes, regna. PE. Et extant istius munificentiæ certa *monumenta*? JUL. Nulla, præter *Paleam* unam *Decretis* admixtam. PE. *Fabula* fortassis est. JU. Id vel ex *meipso* conjicio. Quis enim sanus, tam magnificum *imperium* cederet vel *Patri*? sed tamen valde *libet* credere, & *curiosis* hæc refellere conantibus , *silentium* magnum nimis indicimus. PE. Atqui nihil adhuc audio, nisi *Mundum*. JU. Tu fortasse *veterem* illam *Ecclesiam* adhuc somnias, in qua tu cum *famelicis* aliquot *Episcopis* frigidum sane *Pontificem* agebas, paupertati, sudori, periculis, ac mille *obnoxius* incommodis. Jam *ætas* in *melius* commutavit

Palea *nota Commentũ quodvis Additiũ ad Decreti* Gratiani.

commutavit omnia. *Alia* longe res nunc est *Ro. Pontifex. tu nomine* tituloque duntaxat eras *Pontifex*. Quid si nunc videres tot *sacras* ædes *Regiis* extructas opibus, tot ubique *Sacerdotum* millia, plerosque *censu* amplissimo, tot *Episcopos* armis & opibus summis pares *Regibus*, tot *splendidissima* Sacerdotum *palatia*, præcipue vero si *Romæ* videas tot purpuratos *Cardinales*, legionibus *famulorum* stipatos, tot *equos* plusquam *Regios*, tot *mulos* bysso, auro, gemmis *ornatos*, aliquot *soleis* etiam *aureis* & *argenteis* calceatos: Jam si *summum* Pontificem conspiceres, sublimem in *aurea* sella militum *humeris* vehi, ad manum *motam* passim omnes *adorantes*. Si crepitum audires *bombardarum*, si clangorem *tubarum*, si bombos *classicorum*, si fulmina *machinarum* videres, si *populi* applausus, acclamationes, si omnia *tædis* collucentia, si *summos* etiam *Principes* ad beatorum oscula *pedum* vix admitti. Si spectasses *Ro.* illum *Sacerdotem* pede *coronam* auream imponentem *Imperatori Romano*, qui *Rex* est regum omnium (si quid modo valerent jura scripta) quanquam nihil jam obtinet, nisi magni Nominis *umbram*. *Hæc* inquam si vidisses, audissesque, quid tandem diceres?

PE. *Tyrannum* plus quam *mundanum* videre me, Christi *hostem*, Ecclesiæ *pestem*. JU. Secus loquereris, si vel unum meorum *triumphorum*

spectasses,

ſpectaſſes, vel eum quo *Bononiam* ſum invectus, vel quem egi *Romæ* ſubactis *Venetis*, vel quo *Bononia* fugiens *Romam* ſum revectus, vel quem hic egi poſtremum, *Gallis* preter omnem ſpem *fuſis* apud *Ravennam*: ſi *mannos*, ſi *caballos*, ſi *militum* armatorum aciem, ſi *ducum* ornamenta, ſi delectorum *ſpectacula* puerorum, ſi *faces* undique *lucentes*, ſi *ferculorum* apparatum, ſi *pompam* Epiſcoporum, ſi Cardinalium *faſtum*, ſi *trophæa*, ſi *manubias*, ſi in cœlum *reboantes* plebis ac militum *acclamationes*, ſi *plauſu* perſtrepentia omnia, ſi *lituorum* cantum, *tubarum* tonitrua, *bombardarum* fulmina, *ſparſos* in populum *numos*, ſi *me* veluti *Numen* quoddam ſublimem ferri *ſpectaſſes*, totius pompæ *Caput* & *Authorem*, tum Scipiones, Æmilios, Auguſtos, *ſordidos* ac *frugales* dixiſſes præ *me*. PE. Ohe, ſatis triumphorum *glorioſiſſime* miles, immo illos, licet Ethnicos, *odio* tui, *complector*, qui cæſis tua cauſa tot *Chriſtianorum* millibus, *triumphos* agebas *ſanctiſſimus* in Chriſto *Pater*, tot legonibus *interitus* author extitiſti, qui ne unam *animulam*, neque *verbo*, neque *vita* Chriſto lucrifeceris. O Paterna *viſcera*, O dignum Chriſti *Vicarium*, qui ſemetipſum impendit ut omnes ſervaret. Tu ut *unum* peſtilens defenderes *caput*, totiús *orbis* exitium accerſiſti.

JUL. Iſta loqueris, quod invideas *gloriæ* noſtræ,

ſtræ, dum perſpicis quam *humilis* fuerit tuus *Epiſcopatus* cum *noſtro* collatus. PE. Audes impudens *tuam* gloriam cum *mea* conferre? Tametſi *mea* gloria, *Chriſti* gloria eſt, non *mea*. Primum omnium ſi mihi das Chriſtum *optimum* eſſe, *verumque* principem Eccleſiæ, ipſe mihi *claves* regni dedit, ipſe paſcendas *oves* commiſit, ipſe meam *fidem* ſuo *præconio* approbavit: te *pecunia*, te *ſtudia* mortalium, te *fraudes* fecere *Pontificem*, ſi modo *pontifex* is appellandus eſt. Ego tot *animarum* millia *Chriſto* lucriſeci: tu tot in *exitium* traxiſti. Ego *Romam* antea *Gentilem*, primus *Chriſtum* docui: tu *Chriſtianæ* jam *Gentilitatis* extitiſti *magiſter*, Ego vel *Umbra* corporis ſanabam *ægrotos*, liberabam à *dæmonio* vexatos, ad *vitam* revocavi *defunctos*, & quacunque incederem *beneficiis* implebam omnia. Quid ſimile *tui* habuere *triumphi*? Poteram *verbo* quem voluiſſem tradere *Satanæ*: & quantum potuerim, experta eſt *Saphira* cum ſuo *marito*, Tamen quicquid habebam *Poteſtatis*, in *utilitatem* omnium conſumpſi. Tu omnibus *inutilis*, ſi quid *poteras*, immo, & quod *non* poteras, ad publicam orbis *perniciem* vertiſti. JUL. Demiror, cur in catalogo *gloriarum* tuarum non *hæc* etiam addis, *pauperiem*, *vigilias*, *ſudores*, *tribunalia*, *carceres*, *vincula*, *probra*, *plagas*, *cruces* denique.

PE. Recte admones, Nam *iſtis* de *rebus* juſtius

ſtius gloriabor, quam de *miraculis*: *Horum* nomine Chriſtus nos juſſit *gaudere* & *exultare*; *horum* nomine nos *beatos* vocavit. Ita *Paulus* collega quondam meus, cum ſua jactat *facinora*, non commemorat urbes *armis* expugnatas, non legiones *ferro* cæſas, non orbis Principes ad *bella* concitatos, non faſtus *Tyrannicos*: ſed *naufragia*, *vincula*, *flagra*, *pericula*, *inſidias*: hic eſt *triumphus* vere *Apoſtolicus*, hæc eſt *gloria* Chriſtiani Ducis: Jactat ille quos ab *impietate* retraxerit, non quot *ducatorum* millia congreſſerit. Denique *nos* cum Chriſto pepetuũ jam agentes *triumphum* laudibus proſequuntur & *mali*: Te nemo non *execrabitur*, niſi vel tui *ſimilis*, vel *adulator*. JUL. Rem *inauditam* audio. PET. Credo, nam qui tibi fuiſſet *otium* Evangelicas evolvere literas, *Pauli*, meaſque Epiſtolas lectitare, tot legationibus, tot fœderibus tot rationibus, tot exercitibus, tot triumphis *occupato*? At *cætera* quidem *Artes* omnes *animum* deſiderant ſordidis *vacuum* curis: *Chriſti*, vero *diſciplina*, pectus requirit ab omni *contagio* terrenæ ſolicitudinis *purgatiſſimum*. Nec enim *tantus* Magiſter è *cœlo* deſcendit in *terras*, ut *facilem* aliquam, aut *vulgarem* Philoſophiam traderet *mortalibus*. Non *otioſa*, neque *ſecura* profeſſio eſt, eſſe Chriſtianum: *voluptates* omnes ceu *venenum* aſpernari, *Divitias* perinde ut *lutum* calcare, *vitam* pro *nihilo* ducere, Hæc

est *Christiani* hominis professio. Hæc quoniam *intoleranda* videntur, iis qui non *Christi* spiritu aguntur, ad *inania* quædam vocabula *merasque* Ceremonias deflectunt, & factitio *capiti* Christi, factitium addunt *corpus*. JU. Quid tandem mihi *boni* reliquum facis, si me *nummis* exuis, Si *Regno* spolias, si nudas *fœnore*, si *voluptatibus* abdicas, si *vita* denique privas? PE. Quin tu igitur *ipsum* Christum *infœlicem* pronuncias: qui cum esset omnium summus *ludibrium* factus est omnium: in paupertate, sudoribus, jejuniis, in fame vitam omnem peregit: denique *morte* omnium *probrosissima* defunctus est. JU. Inveniet fortasse qui *laudet*, qui *imitetur* neminem, his sane temporibus. PE. Atqui hoc ipsum deniq; *laudare* est *imitari*. Quanquam Christus non orbat suos *bonis*, sed pro *falsis* bonis, *veris* & *æternis* locupletat, at non *locupletat* nisi prius omnibus hujus *mundi* bonis *abdicatos* ac *repurgatos*. Ut *ipse* totus erat *cœlestis*, ita *corpus* suum, hoc est, *Ecclesiam* sui simillimam esse voluit, i.e. à *mundi* contagiis alienissimam. Alioqui qui posset esse *idem* cum illo, qui sedet in *cœlis*, si *terrenis* adhuc fæcibus *immergatur*? Verum ubi fuerit excussum ab omnibus hujus *mundi commodis*, atque etiam quod amplius est, *affectibus*, Tum denique Christus *suas* explicat *opes*: pro relictis *mellitis*, immo multa *aloe* tinctis voluptatibus, *cœlestium* gaudiorum

gaudiorum *gustum* impertit, pro *vilibus* opibus longe *praestantiores* elargitur. JUL. Quas obsecro? PE. Ni tu *vulgares* opes putas, *Prophetiae* donum, donum *Scientiae*, donum *Miraculorum*, nisi *vilem* putas *Christum* ipsum, *quem* quisquis *habet*, in ipso *possidet* omnia. Postremo nisi *nos* hic *pauperem* agere *vitam* putas. Ita quo quisque in mundo est *afflictior*, hoc uberius *deliciatur* in Christo: quo in mundo *pauperior*, hoc in Christo *locupletior*, quo in mundo *dejectior*, hoc in illo *sublimior* & *honoratior*, quo *minus* vivit in mundo, hoc *magis* vivit in Christo. Verum cum totum *corpus* suum purissimũ esse voluit Christus, tum praecipue *ministros*, hoc est *Episcopos*; & inter hos, quo quisq; *major* est, hoc sit Christo *similior*, & ab omnibus mundi commodis *expeditior* & *exoneratior*. Nunc contra video, eum qui Christo *proximus*, atque adeo *par* haberi vult, omnium maxime rebus sordidissimis *immersam*, pecuniis, ditionibus, copiis, bellis, foederibus, ut ne quid interim de *vitiis* dicam. Et postea cum sis *alienissimus* à Christo, Christi tamen *titulo* ad tuam *abuteris superbiam*: & illius *praetextu*, qui Regnum *mundi* despexit, *mundanum* Tyrannum agis: & *verus* Christi *hostis* exigis *honorem* Christo *debitum*: *Benedicis* aliis, ipse *maledictus*: *Aperis* aliis coelum, unde ipse procul *exclusus* es: *Consecras* execratus: *Excommunicas*, cui nihil est cum san-

ctis *commune*. Quid enim inter *te* & *Turcarum* interest *Ducem*, nisi quod tu Christi *vocabulum* prætexis? Certe *mens* eadem, consimiles *vitæ* sordes, Tu major orbis *pestis*. JU. At ego cupiebam *Ecclesiam* omnibus *bonis* exornatam: Et Aristotelem aiunt tres *bonorum* ordines constituere; quorum quædam sunt *fortunæ*, quædam *corporis*, quædam *animi*. Itaque nolebam bonorum *ordinem* invertere. A *fortunæ* bonis cœpi: fortasse paulatim ad *animi* bona venturus, nisi *præmatura* mors terris me irripuisset. PE. *Præmatura* sane, nempe *septuagenarium*, quanquam quid opus erat aquam *igni* miscere? JUL. Atqui si *desunt* ista commoda, vulgus nos non *pili* faceret. Quin nunc quoque *metuunt* & *oderunt*. Atque ita tota *respu.* Christiana *collaberetur*, ni contra vim inimicorum sese *tueri* queat. PE. Imo si Christianorum *vulgus* conspiceret in te *veras* Christi *dotes*, nempe vitæ *sanctimoniam*, *sacram* doctrinam, charitatem *flagrantem*, *prophetiam*, *virtutes*: hoc te magis *suspiceret*, quo à *mundi* commodis inteligeret *mundiorem*. Et Christiana respu. latius floreret, si *puritate* vitæ, si *contemptu* voluptatum, divitiarum, imperii, mortis, *gentilibus* esset *admiranda*. Nunc non solum contracta est in *angustam*, verum etiam si diligentius excutias, plerosque *nomine* duntaxat invenies *Christianos*. Quæso te non reputabas tecum cum esses *summus* Ecclesiæ *Pastor*,

stor, quibus modis *nata* esset *Ecclesia*, quibus *aucta*, quibus *constabilita*? Num *bellis* num *opibus*, num *equis*? Imo *patientia*, *sanguine* martyrum & nostro, *carceribus*, *flagris*. Tu Ecclesiam dicis *auctam*, cum humana *ditione* onerati sunt illius *ministri*: *Ornatam* vocas, cum mundi muneribus ac delitiis *inquinatur*. *Defensam* appellas, cum pro sacerdotum *peculio* mundus universus *bellis* perniciocissimis *conflictatur*: *Florentem* dicis, cum mundi voluptatibus *ebria* est: *Tranquillam*, cum nemine reclamante, *divitiis*, imo *vitiis* fruitur. Atqui his *bracteatis* titulis *Principibus* imposuisti: qui te præceptore docti, magna sua *latrocinia* ac furiosos *conflictus*, Christi *defensionem* vocant,

JUL. Atqui ista nunquam antehac audivi. PE. Quid igitur *docebant te concionatores*? JU. Ab illis quidem nihil nisi meras *laudes* audiebam: *phaleratis* verbis mea *præconia* detonabant, me *Jovem* fulmine concutientem omnia, me verum quoddam *Numen* esse prædicabant, publicam orbis *salutem*: aliaq; id genus permulta. EP. Nec mirum sane, nullum extitisse qui te *condiret*: cum tu *sal* esses *insulsus* & *fatuus*. Nam id proprium *Apostolici* viri munus, *alios* docere Christum, idque purissime. JUL. Non *aperis* igitur? PET. *Cuivis* potius quam tali *pesti*. Nam *tibi* quidem omnes *excommunicati* sumus. Sed vis *concilium* non malum: habes

 manum

manum hominum strenuorum: habes *pecuniam* immensam: es ipse bonus *ædificator*: extrue tibi novum aliquem *paradisum*, sed probe *munitum*: ne possit à *cacodæmonibus* expugnari. JUL. Imo faciam quod me *dignum* est: operiar *menses* aliquot: & *auctis* copiis meis, vi *deturbabo* vos istinc: nisi in *deditionem* venietis. Neque enim dubito quin brevi sint ad me è bellorum stragibus lx hominum millia perventura. " Itaque si *Sapis* Petre, *aperias* nunc *ul-*
" *timum* monenti. PE. Multùm sanè *tuæ* de-
" bemus *Clementiæ* (qua non admodum *incla-*
" *ruisti* in Terris) *fulguranti* toties antequam
" *fulmines, monenti* priusquam *ferias*: Ego ve-
" ro suaderem (si me audis) ut isti, quem *mina-*
" *ris* Exercitui *Ducem* (quantivis redimendum)
" præficeres *Hildebrandum*, Magum istum *Ce-*
" *leberrimum* Antecessorem tuum; Nam Vi
" nulla, nisi *Magica*, aperietur tibi *Porta* Cœli;
" *patet atri janua Ditis*. JUL. *Hildebrandus* ille
" quem loqueris (cætera sive *Albus* fuit, sive
" *Ater*) Pontifex fuit *Optimus*, & de Ecclesia
" *Romana* præclarè *meritus*. PET. Ego tamen in
" *Cælis* eum nusquam reperio, num *tecum* est
" ad *Portam*. JUL. Intelligo, quod non sit mul-
" tis tecum Colloquendum, nam aut tu non es
" *Petrus*, aut ignoras, qui sim *Julius Secundus*:
" Egon', ut tu me quasi *nihili* Hominem tracta-
" res. *Vale*. Sed ad tempus, *brevi* reducem

cum

" cum *Copiis* omnibus expecta. PE. Nempe sic
" solitum Valedicere *impurum Spiritum* præ-
" nunciavit in Evangelio *Salvator*. Sed ehodum
" *Juli secunde*, antequam hinc in imum quo
" abis) *Barathrum* præcipitere, dic paucis, &
" seriò (nam hactenus facetus mihi *Histrio* vi-
" deris) unquamne te vel per Somnium *Spes*
" lusit ulla ingrediendi *Cælum*. JUL. Imo nulla
" unquam incessit Animum *Dubitatio*; Nam
" cur quæso *occludi* mihi *Cælum* posse spera-
" rem, qui tibi apud *Cælites* agenti fuerim *Suc-*
" *cessor*? Nonne Pontifex Romanus *Hæres* est
" Petro ex *toto* Asse. PE. Quin neque in *ima*
" Cera, Non tu *Petro* succedis, sed *Simoni*; non
" *Apostolo*, sed *Mago*; quid mihi *tecum* ma-
" gis *commune* est, quam cum *Julio* illo *Cæsa-*
" *re*, olim etiam *Summo Pontifice*? JUL. *Suc-*
" *cessorem* omnes agnoscunt, & qui possim tibi
" *Succedere* nisi in *Sede*? quæ autem nunc re-
" licta mihi *Sedes* est à te derivanda, nisi *Por-*
" *tam* aperias; ni *Barathrum* fortasse quod mi-
" nitaris, *Sedem* vis esse *Apostolicam*. PET Suffi-
" cit esse *Julianam*, & *Pseudo-Apostolico* non
" indignam; Interim tu videris *argutè* mecum
" Philosophari, quasi *Dialectice* non ignarus.
" JUL. Noris *nos*, non usque adeo *Bardi* sumus.
" PEt. De *Eruditione* tua jam antè ex *Ore* tuo,
" plus satis audivimus; Neque tamen defuere
" tibi *Literæ*, quando in *Charta* quadam *Bulla-*
ta

" *ta* pro *Fiat* ſubſcriberes *Fiatur*. JUL. Quaſi
" vero Minutias *Grammaticorum* curare dece-
" at *Pontificem Romanum* ? Interim non hoc
" ſubſcriptum eſt ex *Cathedra*, quod ſanè ve-
" hementer doleo ſic enim; Nemo *cujuſcunque*
" *Ordinis*, *Status*, aut *Dignitatis* ,etiam *Regiæ*,
" contraire, contraſcribere, aut contrahiſcere
" præſumpſerit, quin nouerit ſe indignatio-
" nem *Omnipotentis Dei* incurſurum. PE. Con-
" ſulto omiſiſti *Indignationem Sanctorum quoque*
" *Pauli & Petri Apoſtolorum* in *Formula* iſta,
" uti fertur, *vibrari* ſolitam; Iſta enim pluſquam
" Bruta *Fulmina* pro animi *Libidine*, & furiali
" *Impetu* projicere, nunquam te ipſi docuimus.
" Tu vero (ut ad Inſtitutum redeamus) qua-
" lem tibi ſingebas *Cœlum* eſſe *Locum*, aut quo-
" modo *tempus* ibi ſallendum putabas, ſi in *Cœ-*
" *litum* (quod impoſſibile eſt) *Chorum* exci-
" perere ? JUL. De *Loco* rogas? *Cœlum* putabam
" (uti inſuper quicquid uſpiam eſt Loci) Pon-
" tiſici Romano pervium ; nec velim te nimis
" ſolicitum eſſe de Tempore meo illic tranſi-
" gendo. Nunquam mihi *tempus* otioſa *Merx*
" eſt, niſi quod hic, ut video, tecum Sermoci-
" nandi perdam: ſed quæ quæſo, cauſa *Dubii*?
" PE. Omnium ſanè *graviſſima*; nam hic prorſus
" in *alieno* langueſceres *Elemento*, iſtarum pro-
" fecto *Rerum* nihil quicquam reperturus, quæ
" te *totum* habuerunt in *Terris*. JUL. Qui ſic
" obſecro?

"obscecro? PE. Etiamnnm rogas? Cum *Con-*
"*summatis* hic Justorum *Spiritibus* (non tui
"*Calendarii* Sanctis *pura* ineunda *Conversatio*;
"*Sanctum* hic cum *beatis* Angelis intercedit
"*Commerciū*: Ineffabile super omnia cum Deo,
"& *Christo* ejus hic *Consortium* colitur; Ex
"hisce denique omnibus *defæcatæ* hic prorsus
"percipiendæ *Voluptates*, & *purissima* veniunt
"perfruenda *Gaudia*. Gaudia tamen iis, qui-
"bus *parantur* (iis verò universim omnibus per
"quàm accuraiissimè) *Consona* solùm & *accom-*
"*moda*; sincera scil. *Sanctimonia* imbutis, non
"prorsus reipsa *impiis*, licet *inani* forte Sancti-
"tatis *titulo* ornatis. Quinimo fac aliis, *Scele-*
"*ratis* nimirum, *tuique* præsertim similibus,
"concessa; tantum profecto abessent ab Ani-
"mis *divina* inde *Lætitia* perfusis, ut in *Tor-*
"*menta* istis plusquam *Tartarea*, Cœlestia eti-
"am ipsa verterentur *Gaudia*; cum *Amoris*
"basin, & *delectationis* sentiamus *Similitudinem*,
"*Adversam* rerum *Indolem Odii*, & *An-*
"*goris* experiamur Fundamentum: Nullæ, ē
"regione, hic Loci *evertendæ* sunt *Respublicæ*;
"nulli *Principes* sub pedibus *Conculcandi*; Nulli
"Hostium *sternendi* exercitus; *Splendidi* nulli de
"Stratis hostibus adornandi *Triumphi*; Fideles
"Christi *Confessores* (chara Deo capita) nulli
"sub *Hæreseos* prætextu ad *Sanguinem* usque
"*Cædemque*

" *Cademque* persequendi ; Nullus, cui insideat,
" *Pontifici Romano* erectus *Thronus* ; nedum
" *purpurati* Thronum quaquaversum circum-
" fusi *Cardinales*, Nulli *Canonistæ*, qui te (*incar-*
" *natum* modo *Diabolum*) Dominum *Deum* su-
" um in *Cælis* etiam *constituerent* ipsi & *cole-*
" *rent*; cultumque *Divino* nihilo minorem ab
" *aliis* præstandum exposcerent; *Fiscus* nullus
" *papalis*, quo miserè *emunctæ* malis artibus *Ec-*
" *clesiæ* omnes undique confluerent *Divitiæ* ;
" Nulli Ludi *Scenici*, *Theatrici*, nulla *Specta-*
" *culi* prmpa; nulla aut *Gula* aut *Ebrietate* Ge-
" nii *Indulgentia*; *Scorta*, *Cinædi*, *Ganeones* nulli;
" nullus Libidinis *Arbiter*, nullus *Minister*; Ista-
" rum denique *obscœnarum* nullæ *Voluptatum*,
" in quarum *Luto* tu, qui totus *Lutum* es, &
" *Sordes*, improbè (si quis alius) expertus probe
" nosti *volutantes* planè, & demersos *universa-*
" *lis* qui se dici volunt *Ecclesiæ* Episcopos. GE.
" Si ita res habet, mea quidem sententia confe-
" stim abeamus ; nosti enim te *aliis* rebus (ut-
" pote minime *assuetum*) minime *delectari*. PE.
" Tace *Genie*, nondum tuæ sunt *verborum* vices.
" GE. Mox erunt. PET. Sed nonne hoc tibi
" totum prædixerat *Sacra* Scriptura. JU. Quam
" mihi loqueris *Sacram* Scripturam. ? PE. *Ca-*
" *nonicam*. JU. *Decretorum* nempe, & *Decre-*
" *talium* intelligis puto. PET. Vah nugas ! imo
" *illam* dictante *Spiritu Sancto* exaratam. JUL.
" Oh !

" Oh! *Biblia* quæ vocant. (nam ego nunquam
" de *facie* novi) certè odio *mei* mox , credo,
" transfibis in castra *Hæreticorum*: sic enim loqui
" amabant *Leonistæ*; amantque, si qui nunc die-
" rum sunt parum *Catholici*. Nunquam ego
" placide ferebam istos *Biblistas*, neque vel ex
" *Commodo*, vel *Dignitate* Sedis est *Apostolicæ*
" (quod miror nescire *Petrum*) istos quoquo
" modo *tolerare*. Sed quousque finis me hic ad
" *Portam* in *pedum* meorum (quos etiam *Reges*
" exosculati sunt) *digitis* frigescere ? PET. An
" ergo *friges* ? Abeas itaque, non ad *fictitia* tua
" Regna, *pictosque* purgatorii Ignes, unde pro
" *fucata*, nescio qua, potentiæ *Plenitudine*, ad
" libitum te *liberandi* (lusis toties *aliis*) *temet*
" tandem *ipsum* vana *spe* ludas : Sed ad *verum*
" abeas, *æternumque* ignem tibi cum *Diabulo* &
" *Angelis* ejus paratum, *jam calesces plus satis*.
" GE. *Conclamatum* est, uti vides, quid hic am-
" plius moras ducimus . Nam innuit mihi jam-
" pridem meus *Imperator*, & *Baculum* movet,
" jam meæ sunt *loquendi*, *agendique* etiam vices.
" JVL. *Male*, *Pessime* Genie quo trahis *Julium*?
" Si fas esset redire *Romam* (imo si ad Sedem
" modo *Porphyreticam*] ut ego te *Diris* omni-
" bus *devoverem* etiam (non obstante *Petro*]
" sub Annulo *Piscatoris* ? quin & omnes contra
" te Principes *Catholicos* (dictum factum, conci-
" tarem. GEN. Bene equidem habet quod *fu-*

rioso

"*riloso* tibi nunc primum desit *Gladius*. JVL. *Ju-*
" *lio* vis infertur, Julio *Papa Secundo*; *Nemon'*
" in Auxilium? *Centum Mille* Annorum In-
" dulgentias ex *Plenitudine Apostolica* omnibus,
" & Singulis, qui —— GEN. Vah ut nunc *deli-*
" *ras* Miser! fabulosas *Purgatorii* pœnas aliis *la-*
" *xandas* tuæ, à diris *imi Tartari* cruciatibus,
" Redemptionis pretium pollicens; Viden' ve-
" rò *furvos* istos in propinquo obviam venien-
" tes *famulos*? JVL. *Cacodæmonas* proculdu-
" bio; Oh! succurrite, succurrite—— GEN.
" En vobis, qui vester est, *Julium Secundum*
" *Pontificem Romanum*.

Ad JULIUM.

Miraris clusum, *Juli tibi Maxime, Cœlum?*
Projectas Claves *en* Tyberinus *habet*:
O quantùm Gladio, Clavis *nunc præstat* acuto,
Et Piscatoris Penula *trita* Sago!



Hoc Tetrasticon *Buchanano* alii, alii *Conrado Grebelio* tribuunt.

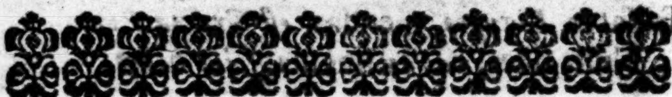
Genua *cui patrem*, *Genetricem* Græcia, *partum*
Littus & unda *dedit*, *hic* bonus *esse potest*?
Fallaces *Ligures*, mendax *est Græcia*, *Ponto*
Nulla fides, *hæc tu* singula, *solus habes*.

Carmen isthoc *Iambicum* adjectum erat à fine *Dialogi* eum *priori Epilogo* prodeuntis.

Julius obit, cœlum petit, nanciscitur (tifex.
Petrum; ut clues? summus ego sum, inquit, Pon
Apagesis, hic nullus fluvius, haud pontibus
Quicquam est opus: abiit, recipit se in domos
Plutonias, huic obvius factus Charon
Quo tendis infit, quis, quod aut nomen tibi?
Hæc Julius. Ego Pontifex *ut (antid hac)*
Siccine? facessas, hinc citùs, neque enim feram
Fluminibus infernis novos pontes strui;
Sic pensitari consuetum perdere

Naulum

Naulum? recede Cocyto aut emergitor.
Quid faciat aut qua se recondat pergula,
Vesana sanctitas; polo arceri hospite
Erebique furvis insulis excludier,
Ignoto priscis, & reperta nullibi
Animi dubius invisa confinxit loca,
Illique Purgatorio nomen dedit.



FINIS.

